National Library 5253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

B153 10/4/5

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 79 (2903) XXXI aastakäik

Teisipäeval, 26. oktoobril 1982 — Tuesday, October 26, 1982

Üksiknumbri hind 60 centi

ENK sümpoosionist osavõtjad. Kahepäevalisel nõupidamisel arutleti EKN tegevuskava küsimusi. Pildil esireas vasakult T. Romot, W. Pent, Henny Aruja, L. Zink, Ülemaailmse Eestlaste Kesknõukogu esimees L. Savi, EKN esimees L. Leivat, pr. Leivat, pr. Soosaar Halifaxist ja Kadi Kaljuste, eest Maja ja Risto Leivat.

Foto: T. Tõsine

N. Liidus kehtestatakse toidukaartide süsteem?

Vili võiks olla mõjukaks instrumendiks ida-lääne suhetes

MOSKVA — Läheneva talveilmade tulekul tunnevad N. Liidu elanikud, et nad lähevad vastu külmale ja näljasele talvele. Järjekordne ebaõnnestunud viljasaak on põhjustanud liha- ja piimasaaduste puudusi; välismaadelt importeeritav leivavili tagavat siiski leiva.

Kaugest N. Liidu idapoolsest tagamaast kuni paremini varustatud Euroopa linnadeni võidakse eeloleval talvel maksma panna toidukaartide süsteem, milleks mõningaid märke olevat juba olemas. Nii on ühes Moskva äris igale otstjale müüdud ainult 500 grammi vorsti, sama palju ka juustu ja võid. Árid nägevat välja nagu sõja ajal — tühjad.

N. Liit kannatab neljanda järjekordse halva lõikuse tõttu ja kogu riik on olenev nüüd oma elanikkonna toitmiseks peaasjalikult importeeritud viljast.

Käesoleval aastal N. Liidu põllumajandus produtseeris ainult 170 miljonit tonni vilja, mis on kaugelt madalam riigi 238 miljoni tonni suurusest eesmärgist.

Vahepealne puudujääk tuleb täita läänest ostetava söödavilja, nisu ja sojaubadega.

Äsja müüs Kanada N. Liidule 7,6 miljonit tonni nisu 1,5 miljardi dollari väärtuses. USA president Ronald Reagan tegi teatavaks, et ta annab loa 23 miljoni tonni vilja müügiks N. Liidule, mis on kaks korda suurem kui N. Liidu varemad ostud.

N. Liidu põllumajanduse kriis ei näita mingisuguseid paranemise märke. Äsjane Worldwatch Institute spetsialisti Lester Browni raportis öeldakse,

et Moskva massiline lõikuse tagasiminek 1982. aastal näitab laiemal alusel olevat N. Liidu põllumajanduse allakäike,

mis on põhjustanud seni, ja põhjustab ka tulevikus toidupuudust.

Browne nimetas, et pikemaajalised puudujäägid võiksid N. Liidu teha täiesti olenevaks läänе importdist ja võiksid vilja muuta isegi mõjukaks instrumendiks ida-lääne suhetes. Ameerika viljamüük Moskvale on põhjustanud teravaid eriarvamisi ja Reagani äsjane viljamüügi suurendamise teade tekitas veelgi suuremat pinget. Kõik teavad, et osa sellest viljast läheb N. Liidu kaudu Poola toidulaua rikastamiseks.

USA liitlased Euroopas on süüdistanud Washingtoni silmakirjalikkuses,

müües venelastele vilja aga samal ajal keelustades Euroopa riike tehnoloogiat müümast N. Liidu gaasijuhtmestiku jaoks.

Kreml on müünud kuni 40 tonni kulda möödunud kuul võõrriikidest ostetud vilja ja muude toiduainete eest.

Küsimuses ei olevat Browni arvates siiski mitte otsene nälg, vaid tööliste moraal, kuna inimesed võivat hakata kahtlema, et kommunistlik süsteem pole võimeline inimestele varuma kvaliteetset toitu, mida N. Liidu juhid ja plaanitegijad alates Hrushtshevist on lubanud.

Browni uurimuses mainitakse, et Moksva peamine nõrkus on kommunistlikus süsteemis eneses.

Seal on konflikt keskse plaanimajanduse ja juhtimise ning moodsa, kõrgelt produktiivse põllumajandusliku süsteemi arengu vahel.

Kreml on kaua süüdistanud toidupuuduse põhjusena halba ilmastikku, aga äsja N. Liidu ametimehed on hakanud omaks võtma inimeksimusi kogu süsteemis.

Samal ajal on Kanada ja USA farmerid ootevalmis veelgi suuremaiks viljamüükideks N. Liidule, ja on loogiline, et need ka järgnevad.

Balti küsimus Euroopas päevakorras

Eesti, Läti ja Leedu staatuse ja olukorra küsimused arutusel

Euroopa parlamendi sügisesel istungil Strassburgis on päevakorras Eesti, Läti ja Leedu küsimused, mille kohta parlamendi poliitilisele komiteele on aruande koostanud ametliku aruandjana Otto von Habsburg, Austria-Ungari viimse keisri otsene järeltulija. See on esimene kord, et Balti riikide küsimus on pärast nende okupeerimist N. Liidu poolt võetud Euroopa riikide parlamentide liikmeist koosneva Euroopa parlamendi ametlikku päevakorda. Eesti, läti ja leedu esindusorganisatsioonid on selleks Euroopas teinud jõupingutusi juba aastaid.

Aktsioon Balti riikide küsimuses, mille ettevalmistamine kestis ligikaudu kaks aastat, võttis lõpliku kuju 1982. a. aprilli lõpus, kui Euroopa parlamendi poliitiline komitee otsustas vastu võtta ja üldkoosolekule esitada resolutsiooni kavandi, mille valmistas Otto von Habsburg. Poliitiline komitee oli kavandit ja sellele lisatud faktilist materjali Balti riikide küsimuses uurinud kuu aega ja asunud Otto von Habsburgi ettepanekute suhtes jaatavale seisukohale.

BALTI AKTSIOONI RAHVUSVAHELISED TOETAJAD

Balti riikide küsimuse tõstmiseks Euroopa maade avaliku arvamuse ette andis tõuke 45 Eesti, Läti ja Leedu kodaniku poolt 13. aprillil 1979 UN-ile esitatud märgukiri, milles nõuti Balti riikide rahvaste enesemääramise õiguse ning iseseisvuse taastamist.

1981. a. veebruaris esitati Euroopa parlamendile esimene ettepanek Balti riikide küsimuse ülesvõtmiseks. Esitajaiks olid delegaadid Scott-Hopkins, Lady Elles, Moller, Tyrrell, Lord Bethell ja Kirk. Esildises toodi ette Helsingi konverentsi lõppakti VIII peatükk rahvaste enesemääramise õiguse kohta, Eesti, Läti ja Leedu okupeerimist N. Liidu poolt Molotov-Ribbentropi pakti alusel ja vajadust Balti riikide küsimuse põhjalikuks arutamiseks Madriidi konverentsil. N. Liit teostab Balti riikides plaanipäraselt genotsiidi, rahvamõrva, väideti esildisel.

EUROOPA PARLAMENT SOOVIS TAIENDAVAT UURIMIST

Scott-Hopkinsi ja tema kaaslaste esildis oli Euroopa parlamendis kaalumisel 12. jaanuaril 1981, kus otsustati kogu küsimus anda täiendavaks uurimiseks ja ettepaneku tegemiseks parlamendi poliitilisele komiteele. Poliitiline komitee kaalus küsimust mitmel koosolekul ja 1981. aasta oktoobri lõpul valis Otto von Habsburgi aruandjaks, kelle ettepanek üldkoosolekule esitamiseks käesoleva aasta kevadel heaks kiideti.

NÕUTAKSE EUROOPA RIIKIDE VÄLISMINISTRITE AKTSIOONE

Poliitilise komitee resolutsioonis, mis esitati Euroopa parlemendile heakskiitmiseks, nõutakse järgmist:

Euroopa ühiskonda kuuluvate riikide välisministrid peaksid oma poliitilistel nõupidamistel kokku leppima positiivseks seisukohaks Balti riikide kodanike poolt 1979. a. UN-ile esitatud nõudmiste suhtes;

Balti riikide küsimus tuleb esitada seisukohavõtmiseks ja lahendamiseks UN-i dekoloniseerimise komiteele;

Konverentsidel, kus arutatakse Helsingi konverentsi lõppakti elluviimise küsimusi, tuleks selgitada Balti riikide rahvaste rasket olukorda;

Väljendatakse lootust, et välisministrid ei keeldu toetamast Balti riikide rahvaste püüdlusi nende oma valitsuste moodustamiseks;

Euroopa parlamendi presidendile tehakse ülesandeks esitada see resolutsioon Euroopa Ühiskonna liikmesriikide välisministritele.

N. LIIT VIIMANE SUUR KOLONIAALRIIK

Balti riikide küsimuse aruandja Otto von Habsburgi poolt resolutsiooni põhjendamiseks koostatud lisamaterjalis näidatakse, et maailmas on järele jäänud veel ainult üks suur koloniaalriik N. Liit.

N. Liidu poolt Eestile, Lätile ja Leedule peale surutud rezhiim on iseloomult kolonialistlik. N. Liidu agressiooni tulemust Balti riikide vastu, nende inkorporeerimist ei ole tunnustanud enamus Euroopa riike, samuti mitte ka USA, Kanada, Austraalia.

Ajalooliselt ja kultuuriliselt kuuluvad Balti riigid Läände: nad kasutavad ladina tähestikku, nende keeled ei ole slaavi omad, nende usk erineb venelaste omast.

Stalini ajastul küüditati Balti riikidest ära vähemalt 200.000 isikut, kellest enamus hukkus.

Eestis, Lätis ja Leedus toimub venestamise protsess, rahva emakeel asendatakse ikka suuremal määral vene keelega.

Kaks tööstuslikult kõrgelt arenenud Balti riiki, Eesti ja Läti kasutatakse N. Liidu teiste osade huvides ja kõigi kolme riigi loodusvarasid ekspluateeritakse armutult.

Rezhiimi surve ja raskete elutingimuste tõttu langeb sündivus Balti riikides ja suureneb alkoholi tarvitamine, kahjustades rahva tervist ning tootmisvõimet (VES).

T. E. Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi

25. a. JUUBELIPIDU

Eesti Majas laup., 20. nov. 1982 algusega kell 6.30 õhtul

Tantsuks mängib VALTER RAAMATU ORKESTER

Eeskavalises osas — KAI KÄÄRID

Loterii ☆ Baar ☆ Külmlaud

kaasaarvatud kohvi küpsistega

Pääse $20.—. Pääsmed eelmüügil Eesti Majas alates 14. okt. kuni 11. nov. ja juhatuse liikmeilt igal ajal. Informatsioon pr. Laanemets, tel. 422-4585 ja 425-9978 igal ajal.

KÕIGILE TERE TULEMAST!

JUHATUS

Venelaste „kuumad koerad"

MOSKVA — Koerad kaovad N. Liidu linnade tänavailt ja tulevad mustale turule karvamütsidena tagasi. Vargad ja pensionärid katsuvad oma sissetulekut suurendada, noored aga lisaraha teenida koeranahkade müügiga. Kodujänese nahast tehtud talvemüts võib maksta kuni $260 illegaalsel turul, kirjutas N. Liidu ajaleht „Sovetskaja Rossija". Kõige populaarsemad olevat spitsid ehk püstkõrvad ja bernhardiinid.

Piiskop Hark USA-s

Printcetoni ülikoolis toimuvale teoloogilisele seminarile saabus okupeeritud Eesti piiskop Edgar Hark. Lätist pidi saabuma samuti Moskva poolt ametisse pandud kõrgem vaimulik, piiskop Janis Petrovitsh Matulis.

Seminar kestis 4.—8. oktoobrini ja see oli pühendatud rahutaotlustele maailmas.

Eestlanna võitis Brasiilia iludusvõistlusel

Christina Scheyer, 16 a., võitis Brasiilias iludusvõistlusel. Christina ema on eestlane Asta Vernik, isa sakslane. Asta Verniku ema, Erika Aland-Vernik on eesti ajalehtede kaastööline. Ta abiellus Brasiiliasse enne Teist maailmasõda a. 1938 teise põlve väljarändaja Jüri Vernikuga.

Kodumaa ajakirju saab tellida

Kui seni oli veel kahtlusi, kas kodumaal ilmuvaid kultuuriajakirju on võimalik tellida, vaatamata sellekohastele teadetele Soomest ja Rootsist, siis nüüd on siiski selgunud, et tulevaks aastaks on võimalik kõiki küsimuses olnud perioodilisi väljaandeid tellida.

Moskva ajakirjanduslevi on saatnud lisanimekirjad ka Toronto tellimiste vastuvõtjaile, kus nimekirja on täiendatud ka möödunud kevadel Tallinnas ilmuma hakanud uue ajakirjaga „Teater. Muusika Kino".

Mingit selgitust vahepeal keelustatud tellimiste vabaksandmisele ei ole, ainult hinnad on tunduvalt kõrgemaks tõusnud.

Poola töölised ähvardavad streikidega

VARSSAVI — Poola suletud ametiühingu Solidaarsuse põrandaalused juhid on teinud teatavaks oma plaanid suurema protestilaine organiseerimiseks, mis kulmineeruks tuleval kevadel suurema üldstreigiga. Teade tehti teatavaks Varssavis olevaile väliskorrepondentidele.

Solidaarsuse Põrandaalune Koordineerimise komisjon kutsus ülés töölisi suuremaks üleriiklikuks neljatunniseks streigiks eeloleval novembrikuul ja kordama samasugust streiki 8-tunnisena detsembris, mil 13. dets. algavat nädalat nimetatakse demonstratsioonide nädalaks, kuna sellega tähistatakse sõjaseaduse kehtima paneku esimest aastapäeva. Protestid tehakse selletõttu, et sõjaväeline valitsus olevat „kurt rahva häälele".

10. novembril plaanitsetav streik on katse kummutada valitsuse väidet,

et Solidaarsus ei suuda enam korraldada suuremaid demonstratsioone,

kuna sel puudub rahva toetus.

Poola kaubandusminister Stanislaw Cusek oli enne Solidaarsuse sulgemist külastanud selle vangistatud juhti Lech Walesat ja pakkunud talle vabadust ja ametlikku positsiooni, kui ta avalikult toetaks uut rezhiimi ja selle poolt loodud uut valitsusele allutatud ametiühingut. Walesa ei nõustunud ja püsib edasi vangistuses.

Nagu Walesat hiljuti külastanud abikaasa Danuta rääkis,

on Walesale tehtud ettepanek maalt emigreerumiseks või ühinema valitsuse liiniga.

Danuta sai seekordsel külastamisel toore kohtlemise osaliseks, ta otsiti koos kahe väikse lapsega enne abikaasaga kohtumist läbi.

Iisrael võivat tagasi tõmbuda

BEIRUT — Iisrael on lubanud oma väed tagasi tõmmata Beirut-Damaskuse maanteest, kui PLO partisanid lahkuksid Liibanonist. See ei tähenda veel, et Iisrael ise mõtleks kaugemale Liibanonist tagasi tõmmata, kui vaid 14 km praegusest rindejoonest Beiruti-Damaskuse maanteest.

Vastutasuks nõuab Iisrael, et Liibanonist peavad välja tõmbuma seal asuvad palestiina partisanid. Mingit tähtaega pole kumbki pool nimetanud, kuid on öeldud, et PLO juht Yasser Arafat olevat oma partisanide väljatõmbamisega nõus.

Samal ajal Liibanoni kristlike falangistide sõjaväeüksuste komandör,

kelle mehi süüdistatakse Iisraeli ametivõimude poolt möödunud kuul toime pandud palestiinlaste massimõrvamises, ütles, et ta ootab kannatamatult tapjate karistamist.

29-aastane ülemjuhataja Fady Frem mainis, et sellist asja ei tohi unustada, süüdlased peavad oma karistuse saama.

Ometi on Liibanoni sõjajõud korduvalt eitanud massimõrvas säilinute ja Iisraeli sõjaministri Ariel Sharoni süüdistusi, et mõned nende juhid ja sõdurid olnuks plaanitsenud ja teostanud 16.—18. septembril sadade meeste, naiste ja laste tapmist. Beiruti juures olnud Sabra ja Shatila palestiinlaste põgenikelaagris.

Frem ütles, et ei tema ega mõni tema sõjaväe komandöridest pole pidanud nõu Iisraeli sõjaväe juhtidega Lääne-Beiruti operatsiooni üle.

Ta eitas ka, et Liibanoni sõjajõudude salaluure ülem Elie Hobeika plaanitsenuks ja juhtinuks laagreisse tungimist ja veresauna korraldamist,

nagu äsja on ajakirjanduses avaldatud. Hobeika oli olnud kogu aeg oma ülemjuhataja juures.

Ariel Sharoni vastusüüdistus näib olevat enne tema uurimiskomisjoni ette minekut väga oluline. Kui ta sellest end puhtaks suudab pesta, siis on ka Iisrael puhas, ehkki veresaun teostati Iisraeli sõjajõudude poolt okupeeritud maal.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMTUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $48.—, poolaastas $26.— ja veerandaastas $14.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $58.—, poolaastas $31.— ja veerandaastas $16.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

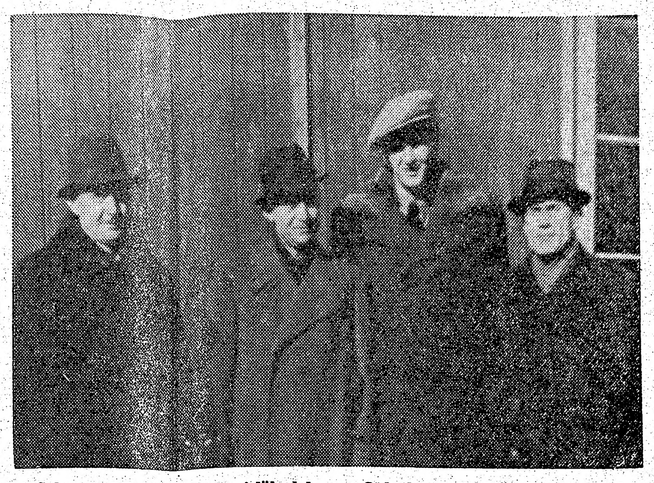

Pealesõjaaegsel Saksamaal kujunes Bremeni lähedal asuv Oldenburgi linn üheks suuremaks eestlaste keskuseks Briti tsoonis. Linnas asus kolm põgenikelaagrit: Ohmstedt (ühine lätlastega), Sandplatz (eesti) ja Bloherfelde (eesti). 1940-ne aastate teisel poolel oli neis laagreis kokku üle 1500 eestlase.

Rahvuskultuuriline tegevus lokkas igal tööpõllul. Bloherfeldi laagri koosseisu kuulus ka Saksa „Gasthaus", millel oli isegi oma näitelava. Sinna asus elama kogu Eesti Rahvusteatri tegelaskond. Kaarel Söödoril tarvitses ainult kojas viibstada ja hüüda: „Poole tunni pärast on proov". Tegelased tegid oma toauksed praokile, noogutasid Söödorile ja olid täpselt prooviks kohal.

Pildil vasakult: Saarits (Ohmstede komandant), A. Raamat (eestlaste esindaja keskesinduses), R. Vikstem (Bloherfelde kom.) ja R. Ollino (Sandplatz'i kom.). Foto 1947 a.

Moskva meelitab Hiinat

Teravapilgulistele poliitilistele vaatlejatele ei olnud see eriti suureks üllatuseks kui N. Liidu president ja kommunistliku partei juht Leonid Brezhnev hiljuti oma kõnes deklareeris, et Moskva Aasia poliitika tähtsamaks eesmärgiks on normaalsete suhete jaluleseadmine Hiinaga. Kui sellele kõnele järgnes Pravdas veel pikem ülistav artikkel kommunistliku Hiina Rahvavabariigi 33. aastapäevaks, siis oli selge, et Kremlis on alustatud Hiina meelitamise kampaaniaga, et vähendada pinevust kahe kommunistliku hiiglase vahel ja leida võimalusi pikemaajaliseks rahulikuks koostööks.

Võttes arvesse Moskva ja Kremli vahel aastaid valitsenud halba vahekorda ning üksteise arvel lendu lastud teravusi, ei olnud Brezhnevil kahtlemata kerge välja tulla sellise ettepanekuga, kuid ilmselt on siin mängus mõjuvad tegurid, mis teda sundisid seda sammu astuma. Need tegurid on üldiselt tuntud ja teatud ning osa neist on sisepoliitilised, kuna teised ulatuvad välispoliitilisesse valdkonda. Mis puutub sisepoliitilisesse sektorisse, siis elab N. Liit praegu üle erakordset majandusliku kitsikuse perioodi, mida eriti süvendab põllumajanduse produktsiooni pidev vähenemine, mis kaasa on toonud suure toiduainete nappuse. Välispoliitiliselt on venelased sattunud ootamatult suurtesse raskustesse Afganistani okupeerimisega, kus rahvuslike jõudude vastupanu okupatsioonivägedele pidevalt suureneb ning teiseks häirivaks probleemiks on Poolas valitsev pinev olukord, mis ei õõnesta kommunistliku süsteemi alustalasid mitte ainult Poolas vaid kogu kommunistlikus blokis.

Moskvale valmistab eriist muret, et talle ei anta võimalusi neid probleeme rahulikult ära seedida. Ühendriikide administratsioon president Reagani juhtimisel ei ole jäänud sündmuste rahulikuks ja ükskõikseks pealtvaatajaks ning on astunud terve rea samme Poolale ja N. Liidule surve avaldamiseks. Poola kommunistliku sõjaväevalitsuse vastu on võetud kasutamisele majanduslikud sanktsioonid ning Moskva mõjutamiseks on president Reagan keelustanud N. Liidule ameerika varustuse ja tehnoloogia andmise Siberist Euroopasse kulgeva loodusliku gaasijuhtmestiku ehitamiseks. Ühendriikide algatusel on planeerimisel ka Lääne-Euroopa riikide varustamine keskmise lennuraadiusega tuumarakettidega, mis Kremlis on mõjunud eriti häirivalt.

Üha halvenev sisepoliitiline olukord Poolas, rahvuslaste visa vastupanu vene okupatsioonijõududele Afganistanis ja detente poliitika suured tagasilöögid Ühendriikides ja Euroopas sunnivad venelasi koondama suuremaid sõjalisi jõudusid Afganistanis. Ehkki N. Liidus sõjalised varud tunduvad läänemaailmas ammendamatuina, on ka siin oma piirid ja Moskvas tuleb paratamatult hakata mõtlema, kuidas oleks võimalik Hiina piirile koondatud suuri sõjajõudusid osaliselt vabastada ning need läände toimetada. Ainsaks võimaluseks siin on otsida koostööd Hiinaga ning vähendada pinevust Hiina—N. Liidu piiril, millega kaasuvad täielikult uued strateegilised kontseptsioonid.

Hiina omakorda kasutab Vene-Hiina läbirääkimisi Ühendriikidele surve avaldamiseks ning Washingtoni eemaldamiseks Rahvusliku Hiina orbiidist. Ehkki Washington on teinud Pekingile relvasaadetiste piiramisel Taivanile võrdlemisi suuri järeleandmisi, ei ole Hiina valitsus nähtavasti sellega veel rahul ning loodab välja pressida täiendavaid kontsessioone, mida loodetakse saada Moskva suunas hea näo näitamisega.

Kremli poliitbüroo on andnud hiinlaste mõjutamise ülesande välisministri abile Leonid Iljitshovile, kes on saabunud juba suure delegatsiooni eesotsas Hiinasse. Vaatamata läänes levinud kartustele, et Hiina ja N. Liit võivad saavutada kaugeleulatuva kokkuleppe, mis toob suuri muudatusi praeguses jõudude tasakaalus, ei pea paljud strateegid olukorda ohtlikuks ning kalkuleerivad, et venelased ja hiinlased on väga kaugel kaugeleulatuvast koostööst, mis tooks kaasa põhilisi muudatusi Hiina praeguses välispoliitikas.

Deng Xiaopingi Hiina on hakanud ajama praktlist majanduspoliitikat ning on nurka heitnud Mao Tse-tungi aegsed dogmad ja eluvõõrad teooriad. See uus poliitiline liin on ülesehitatud tihedale majanduslikule koostööle Ühendriikidega ja teiste läänеriikidega ning Hiina praegune valitsus ei saa endale lubada vahekordade halvenemist läänemaailmaga, seda enam, et tal pole majanduslikkudes raskustes siplevalt ja läänemaailmast kingitud või varastatud tehnoloogia abil elavalt Venemaalt loota mingit abi.

Vastavalt nendele eeltingimustele on ka Hiina nõudmised Moskvale võrdlemisi suured. Eeskätt nõutakse vene sõjavägede äraviimist Hiina piirilt, siis N. Liidu toetuse lõpetamist Vietnami okupatsioonile Kambodzhas, Hiina territoriaalsete nõudmiste rahuldamist N. Liidu arvel ning Afganistani okupeerimise lõpetamist. Need on kõik kaugeleulatuvad nõudmised, mis on teravalt vastuolus Moskva strateegiliste plaanidega ning kommunistliku Venemaa ülespuhutud prestiižiga.

ALARMEERIV RAPORT OLUKORRAST EESTIS

15 eesti haritlase kiri kodumaalt

3.

KAVAD VENELASIST TÖÖJÕU MASSILISEKS SISSETOOMISEKS EESTISSE

Praeguses olukorras, kus kogu Eestis teostatav majandus- ja sotsiaalpoliitika orienteerub suurtööstuse, maavarade ekspluateerimise ja transpordi jatkuvale laiendumisele, sõjaliste baaside võrgu tihendamisele, ja mitte-eestlaste sisserände soodustamisele ja kus siinseil ülemustel puudub igasugune võim neile protsessidele vastu seista (alles äsja paigutati Tallinna üle kohalike võimude peade väljaspool järjekorda elama 6000 vene sõjaveteranide perekonda), on eesti rahva edasine areng vaieldamatult jõudnud äärmiselt kriitilisse faasi.

Plaan Tallinna elanikkond sajandi lõpuks kahekordistada (praegu käib idapoolse, 200.000 elanikule planeeritud Lasnamäe elamurajooni väljaehitamine), otsus rahvusvahelise hiidkaubasadama rajamiseks Tallinna lähedal Muugal (tähendab taas paarikümne tuhande mitte-eestlase sissetoomist), kava rajada Eesti põhjarannikul Toolse piirkonda maailma suurim fosforiidikaevandus (koos 15.000 importöölisele planeeritud uue linnaga), üha uute sõjaväebaaside ja sõjaväeasulate ehitamine (millega kaasneb linnades tuhandetele sõjaväelastele ja nende peredele eelisjärjekorras korterite andmine) — kõik see sunnib kartma, et lähema 20 aastaga on eestlastel saatuslik väljavaade muutuda omaenda kodumaal vähemusrahvaks. Sellised arengud võivad tingida kvalitatiivseid muudatusi halvemuse suunas.

LÄTLASI LÄTIS 53,7%

Mõelgem hetkeks kas või venenasrahva karjalaste degradeerumisele ja venestumisele viimase poole sajandi jooksul, mis on vaieldamatult „kõnekas näide Nõukogude Liidu rahvus- ja kultuuripoliitika edust". Samuti pole põhjust unustada, et just niisuguste rahvus- ja kultuuripoliitika edusammude tõttu on kriitilisele rajajoonele jõudnud ka eestlaste lõunanaabrid lätlased, keda viimase rahvaloenduse andmeil oli oma kodumaal kõigest 53,7% elanike üldarvust.

TÄHTSAD SÕLMPUNKTID VENELASTE KÄTTE

Kohaliku põliselanikkonna osatähtsuse vähendamine toimub Eestis silmnähtava plaanipärasusega. Muide, Lenin, kes on analüüsinud põhjusi, miks vene bolshevikud Oktoobrirevolutsiooniga võidu saavutasid ja säilitasid (olles isegi peale revolutsiooni korraldatud valimistel Asutavasse Kogusse saanud kõigest 1/4 elanikkonna häältest), selgitab oma partei üllatuslikku edu järgnevalt: tuleb osata otsustaval momendil otsustavates lõikudes koondada vastase vastu jõudude otsustav ülekaal, haarates enda kätte strateegiliselt tähtsad punktid; nendest lähtudes on aega hiljem oma mõju järk-järgult muudele aladele laiendada.

Seda leninlikku õpetust on ilmselt järgitud ka eesti enamusrahvusega asustatud territooriumil. Kutsumata külalised on koondunud või koondatud strateegiliselt ja majanduslikult tähtsatesse punktidesse, olles hõivanud võtmelise tähtsusega majandusharud ja riigiasutused.

Sellisteks tugipunktideks on uustulnukaile pealinn ja suuremad linnad, uued tööstus- ja kaevanduspiirkonnad, suurtehased, sadamad, raudtee- ja õhutransport, sidesüsteem, parteiaparaat, korravalve- ja repressiooniorganid, sõjavägi ja piirivalve.

Kõik eelmainitud institutsioonid on Eestis kas peaaegu täielikult venestunud või on nendes venelaste suur ülekaal. Just säärastesse sõlmpunktidesse üritatakse paigutada eelkõige „oma inimesi", kel puuduvad kontaktid ja peaasi — emotsionaalsed sidemed — kohaliku rahva ja maaga, kes saavad just seetõttu olla Moskva poliitika ustavad elluviijad.

MAARDU — PUHAS VENEMAA EESTI PINNAL

Nii näiteks on venestamise põhiisi baase Tallinna suurtehased. Tööliste ja juhtkonna valdava enamuse moodustavad neis venelased, asjaajamis- ja suhtlemiskeeleks on eranditult vene keel; eestlane, kes vene keelt hästi ei mõista või seda rääkida ei taha, ei saa taolistes ettevõtetes tööd või siiüakse sealt kiiresti välja. Tüüpiline on ka see, et vene tööliskonnaga suurte tööstusettevõtete ümber tekivad puht-vene elulaadi ja „kultuuriga" asulad. Nii on Tallinna ümbrust ja õhku aastakümneid karistamatult saastanud Maardu Keemiatehase juurde tekkinud 10.000 elanikuga Maardu linn, kus eesti keelega pole enam midagi peale hakata — see on tükike puhast Venemaad Eesti pinnal.

VENESTUNUD ASULAD EESTIS

Analoogilist rolli täidavad suuremate sõjaväebaaside ümber rajatud vene sõjaväeasulad. Saaremaal kohtab näiteks Karujärve ääres nii välisilmelt kui sisult puht-venelikku Dejevo asulat, Keila-Joal asub aastaid üsna suur vene sõjaväelinnake; Paldiski sõjasadam on täielikult venestunud ja eesti elanikkonnale suletud. Sõjaväest pensionile siirdunud ohvitserid või ajateenistusest vabanenud sõdurid jäävad sageli Eestisse elama, saades siin hõlpsasti korteri.

Mis puutub maapiirkondadesse, kus on veel säilinud eesti elanikkonna ülekaal, siis kuuluvad need aeglasele, kuid plaanipärasele „internatsionaliseerimisele". See protsess vältab juba aastaid. Tüüpiliseks meetodiks kuidas eesti elanikkonnaga väikelinnu ja aleveid „internatsionaliseerida", on planeerida sinna kas või üks suurem tööstusettevõte, mis enamasti ei kasva välja paikkonna vajadustest ega majanduslikest eeldustest ning tingib seetõttu vajaduse võõra tööjõu sissevedamiseks. Nii rajati muidu eestilikku Kohilasse suur jõusöödatehas ja jahuveski, teine jõusöödatehas suruti peale Valgale. Võrus valmis 1959 otseselt Moskvale alluv gaasianalüsaatorite tehas, mis tõi kaasa 1000 töölise (enamus venelased) sisseränu sellesse vaiksesse linna.

TALLINNAS AINULT 51,2% EESTLASI

Tulles tagasi Tallinna juurde, võib öelda, et vaatamata 1979. a. rahvaloenduse andmetele, mis osutavad eestlaste minimaalset ülekaalu (51,2%), on põliselanikud oma pealinnas juba praegu vähemuses, kuivõrd statistika ei arvesta vene ohvitsere perekondadega, samuti tuhandeid sissesõitnud mitte-eestlasi, kelledest osa saabub siia pikemaks ajaks tuttavate ja sugulaste juurde külla.

VÄHENENUD ELAMISPIND

Tööstuse forsseeritud arendamine ja linna elanikkonna kunstlik paisutamine on pealinna infrastruktuuris tekitanud üllatavaid ebakõlasid. Näiteks selgub koguteostest „Tallinn" (1979), et pealinna tööstus on alates 1940. aastast kasvanud 40 korda, elanikkond 3 korda, elamispind aga kõigest 1,5 korda (1940. a. oli 140.000 elaniku kohta pinda 2,43 milj. ruutmeetrit, 1977. a. 415.000 elaniku kohta 3,6 milj. ruutmeetrit, seega tuli kodanliku aja lõpul ühe tallinlase kohta elamispinda 17,4 ruutmeetrit, millest nõukogude võimu 40-aastase „hoolitsuse" tulemusena on jäänud kitsuke 8,3 ruutmeetrit elaniku kohta).

Mis puutub paljukiidetud arstiabi arengusse, siis oli Tallinnas 1940. a. haiglavoodeid 2050, 1977. a. 5230. See tähendab, et 1940. a. tuli 1 voodi 68 tallinlase kohta, 1977. a. aga 1 voodi 82 elaniku kohta. (Tegelikult on aga see näitaja märksa halvem, kuivõrd rohkesti haiglakohti kuulub erihaiglatele — parteieliidi IV haiglale ning venestunud sõjaväe- ja raudteehaiglale, kuhu harilik kodanik enamasti ei pääse.)

Need arvud osutavad mõõdaminnes sellele, kui tõsiseid lünki võib peituda paraaditseva kvantitatiivse progressi varjus, kui kunstlikult, elanikkonna huve arvestamata on forsseeritud Eesti pealinna arengut — areng, milleks pole objektiivseid kohapealseid eeldusi ega vajadusi, kui jätta kõrvale Moskva sõjalis-tööstuslik-shovinistliku kompleksi kinnisideed.

Soome turistile ei anna Tallinna kesklinnas viibimine kaugeltki adekvaatset pilti eri rahvuste vahelistest suhetest. Kuid tasub vaeva võtta ette sõit trammiga nr. 1 või 2 Kopli poolsaarele, et näha vohamas ehtsat vene nõukogude aguli-elu kogu selle halluses ja räpasuses.

(Järgneb)

Hiinlaste põhilist hoiakut Moskva koostööettepanekutesse iseloomustavad kõige tabavamalt Hiina juhid, kui nad pidevalt rõhutavad, et sõnadel ei ole mingit tähtsust — ainult teod tulevad arvesse. Kuid venelased on alati nurga taha hoidnud, kui neil tuleb vastastikuste kompromisside raamides asuda tegude juurde.

K. A.

Kommentaarid

Tundub, et kogu Kanadat läbistas idarannikust kuni lääneranniku-ni ehmatuse värin kui Toronto eeslinnas Etobicokes lõhkes neljapäeval, 14. oktoobril Litton Systems Canada Ltd. vabrikuhoone seina ääres tugevajõuline dünamiidipomm, mis purustas suure osa tööstuse seinast, pani ümberkaudsed majad värisema ja võbisema ning vigastas nelja vabriku teenistujat ja kolme politseinikku. Eksperdid arvavad, et pommi lõhkemisjõud võrdus 250 kilogrammi dünamiidi plahvatusele, millest võib järeldada, et terroristid võtsid oma asja suure tõsidusega ja üritasid vabrikule nii palju kahju tekitada kui vähegi võimalik.

Politseivõimud on asunud energiliselt kurjategijaid otsima, kuid neil tuleb ilmselt võidelda suurte raskustega, kuna puuduvad asitõendid terroristide jälgede ajamiseks. Keegi ei kahtle aga selles, et tegemist on puhtakujulise poliitilise tagapõhjaga kuriteoga, kuna Litton Systems Canada Ltd. ei produtseeri igapäevast tarbekaupa vaid keerulisi ja komplitseeritud juhtimisseadeldisi Ühendriikide tiibrakettidele, mis on praegu viimistlemisel ja lõplikul katsetamisel ja mida venelased peavad eriti kardetavaks relvaks, kuna madalalt lendav tuumalaengutega varustatud tiibrakett on vene radarijaamadele kättesaamatu.

Seoses pommiatentaadiga tööstuse purustamiseks kerkib esiplaanile huvitav seik — Litton Systems Canada Limited on korduvalt olnud „rahuaktivistide" demonstratsioonide märklauaks. Demonstratsioonid on toimunud mitme organisatooni koostööl, peamiselt aga nn. Cruise Missile Conversion Projecti tegelaste juhtimisel. Demonstrandid nõuavad „rahu" huvides tööstuse sulgemist ning on alustanud isegi avalikku korjanduse kampaaniat, et koguda rahvalt annetustega 20.000-dollarilist summat Littoni vastu võitlemiseks.

Politseivõimud on esialgu arvamisel, et „rahuaktivistid" ei ole seotud atentaadiga, kuid on võimalik, et ka nende tegevuse telgitaguseid hakatakse lähemas tulevikus uurima. Rahudemonstratsioonidest osavõtjad ja plakatite kandjad on kahtlemata erakordselt naiivsed inimesed, kellest vaevalt võib oletada, et nad kusagile läheksid pomme viskama või kedagi mõrvama, kuid nende taga võivad olla nägematud niiditõmbajad, kes neid tinasõduritena edasi-tagasi lükkavad ja oma huvides ära kasutavad. Aktivistide tegevust ja aktsioone jälgides on eriti silmatorkav, et löögid suunatakse Ühendriikide ja nende tööstuste vastu, mis valmistavad ameeriklastele relvi, kuna samal ajal ei ole rahumeeste ja rahunaiste seljas näha ühtegi plakatit, mis mõistaks hukka N. Liidu tuumapommid ja venelaste palavikulise relvastuse.

Naiivikeste suurt rumalust, mis ignoreerib täielikult maailma praegust poliitilist olukorda ja Moskva agressiivset ja sõjakat välispoliitikat, on kanadalased harjunud jälgima õlgade kehitamisega ja kaastundliku naeratusega, kuid sealjuures unustatakse, et ründav pomm võib pudeneda ka selle mehe taskust või naise käekotist, kes käib demonstratsioon-rongkäigus pühaliku väärilise sammuga või vaga Jenoveeva näoga.

☆

Kanada ajakirjanik-kirjanik Peter Newman on hakanud oma raamatutega arendama täitsa omapärast kultust, mis tõstab hõbedasele kandikule Kanada suured rahamehed. Kirjanik on varem sellel teemal kirjutanud kaks raamatut „The Canadian Establishement" (kaks köidet) ja „Bronfman Dynasty" ning nüüd järgnes nendele „The Establishment Man: A Portrait of Power", mis kirjeldab Kanada noore 38-aastase ärimehe Conrad Blacki manipulatsioone suurte rahade juurde pääsemisel ning luksusliku elu tagaajamisel.

Raamatus mainitakse, et Blacki randust suurendada sajale miljonile dollarile, kuid et Black elab juba praegu 100 miljoni dollarilise varandusega mehe elu. Ja nii peab

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

30. ja 31. okt.
dr. H. Tari, tel. 922-3824

6. ja 7. nov.
dr. T. Sauks, tel. 461-0912

Telefonideta telefonikeskjaam

Stokholmist üritati võtta telefonikõnet Permi oblasti Kutshino vangilaagri staapi, et laagri ülemalt küsida, miks Mart Niklusel ei lubata kirjutada kodustele ja miks isegi emalt tulnud kirju talle kätte ei anta. Moskva sidekeskuse operaator suutis pika ootamise ja katsetamise järele saada ühenduse Kutshinoni. Kogu maad haaravat automaatlülitust N. Liidus veel ei ole. Venekeelsele küsimusele vastas Kutshinost vihane naisehääl: „Netu u nas telefonov!" (Meil ei olegi telefone!) Selle järel kostis klõpsatus ja ühendus katkes.

Mõni nädal hiljem õnnestus siiski saada telefoniühendus otse vangilaagri staabiga, nagu kõnet vastu võtnud naisametnik teatas. Kuid ta väitis, et staabis pole kedagi kohal ka mitte valveohvitseri. Ja ise ta Mart Niklusest midagi ei teadvat.

Kui toda naisametnikku uskuda, siis on selle laagri vangidel head võimalused põgenemiseks ja muudeks nõukogudevastasteks üritusteks: kedagi pole nende tegevust jälgimas.

Kommentaarid

(Algus lk 2)

autor vajalikuks üles lugeda, et Blackil on 4 Cadillaci, 3 Rolls-Royce'i, 2 Mercedest, 2 Lincoln Continentali ja 1 Packard. Tal on 3 miljoni dollariline elumaja Toronto esinduslikus Rosedale linnaosas ja suur maja talvitamiseks Floridas, mitu jahti ja 15 miljoni dollariline jet-lennuk.

See pole muidugi halb 38-aastase mehe kohta, kuid jääb arusaamatuks, miks peab nii suurte võimetega ajakirjanik, nagu seda on Peter Newman raiskama oma aega ja talenti sellele kui palju ja kuidas on üks mees suutnud raha kokku kraapida, kus ta sööb, mida ta sööb ja kellega koos ta küpsetab oma tagaõuel praepannil liha. See kõik tundub ületehtuna, ülepingutatuna, odavana ja raha ning selle kogujate ülistamisena, mis küll rahuldab mõne lugeja uudishimu, kuid millel puudub sügavam mõte.

Peter Newman püüab väita, et raha tähendab võimu ning et Conrad Black püüab ka raha kokkukuhjamisega ning üha uute ettevõtete oma kontrolli alla haaramisega võimu poole pürgida. Raha kui selline ei kujuta endast siiski puhtakujulist võimutegurit, vaid on ainult kaudne võim ja üks vahendeid ja abinõusid tegeliku võimu juurde pürgimisel. Maailmas on palju mehi ja naisi, kelledel on palju rohkem raha kui Conrad Blackil, kuid nende kasutuses olevad võimuvahendid on väga väikesed. Nad ei anna seadusi, nad ei juhi riiki ega mängi mingit rolli rahvusvahelisel poliitilisel tegevusväljal. Raha hakkab selle omaniku käes alles siis elama ja mõjuvõimsat osa mängima kui selle omanik hakkab seda oma või oma soosikute poliitilise karjääri huvides ära kasutama. Kuid ka siin oleneb eesmärgile jõudmine tunduvalt rohkem isiku võimetest kui tema rahast. John Kennedyl näiteks õnnestus oma isa suurte rahade tunduval kaasabil Valge Maja peremeheks pääseda, kuid Nelson Rockefeller jõudis vaatamata oma suurtele rahavirnadele ja nende rakendamisele ainult abipresidendi kohale, kuigi tema elu eesmärgiks oli jõuda Ühendriikide presidendi positsioonile.

Sellest aspektist lähtudes elab ka Conrad Blacki suur võim ainult Peter Newmani petlike ettekujutuste maailmas kuna tema neljal Cadillacil ja 3 miljoni dollarilisel elumajal on vähe ühist tõelise võimuga.

AMI

Kalev Estienne noored ettevalmistamas National Film Board'i poolt tehtava moodsa võimlemise dokumentaalfilmile. Pildil osa filmis esinevaid noori, ees vasakult esireas Aimi Alfred, Pia Lindström, Kairi Taul, Taimi Toose, teises reas Kristine Hogg, Katrin Hiir, Silvia Jaason, Taimi Petersoo, Inge Foulds ja Vaiki Taul. Seisavad esireas Liisa Paiko, Karin Paiko, Kylliki Sillaste, Vivienne Medri, Desiree Medri, Riina Kindlam, juhid Reet Altosaar ja Evelyn Koop.

Rindkeha haiguste spetsialist Saksamaalt

Dr. Heikki Toomes vestleb oma uuelaadseist uurimusist arstiteaduses

Nädal aega, 10.—15. oktoobrini kestis Torontos ülemaailmne arstiteadlaste kongress — XIV World Congress on Diseases of the Chest and the 48-th Annual Scientific Assembly ja samale ajale kohaldatud American College of Chest Physicians aastakokkutulek. Mitutuhat arstiteadlast ja spetsialisti võtsid osa loenguist, milleks olid kogu Sheraton hotelli ruumid reserveeritud. Üheks loengupidajaks oli dr. Heikki Toomes Heidelbergist, teises ettekannete pidajate grupis oli kaastegev dr. Raivo Ilves. „Vaba Eestlasel" õnnestus vestelda dr. Heikki Toomesega, kelle erialased tööd ja uurimused on huvipakkuvad tänapäevases meditsiinis.

Dr. Heikki Toomes on kasvanud üles Rootsis, kus ta isa asub praegugi Lundis. Ka H. Toomes on õppinud arstiteadust Kielis ja lõpetanud Lundis ülikooli südame ja rindkere kirurgina. Praegu on ta tööl Heidelbergi erihaiglas, mis on spetsialiseerunud kriitilise ravi haigetele, kuid haigla on lähedases koostöös ka sealse ülikooliga. Tema otsene töökoht on kriitiliste haigete osakonna juhatajana.

Sellekohane osakond on haigla juures uus, tema ise oligi selle osakonna üks organiseerija. Tema arvates peab rindkeha vaatama erinevalt, kui muudes osakondades.

Seal sooritatakse suuri, 3—5-tunniseid rindkeha operatsioone, mille järelvalve on esialgul kriitiline ja vajab pidevat järelvalvet.

Ta ütleb iseloomustavalt, et saksa läänekultuurilises ühiskonnas on kopsuhaavade juhtumid sagedased võõrtööliste ühiskonnas, kuna türgi naised on väga kiired armukadeduse tundeid lahendama teisele noa rinda torkamisega.

Küsides, miks tá asus Rootsist Saksamaale, selgitab ta,

et töötades Lundi haiglas, õppis tundma Saksamaalt pärit kliiniku arsti, kes oli hakanud Heidelbergi just rajama rindkeha kirurgia osakonda.

Saades teada Toomese sellekohast eriala, kutsus ta tema omale appi ja Toomes nõustus.

Nüüd, võrreldes Saksamaa ja Rootsi eluparemusi, ütleb ta, et Saksamaal on elada palju parem, sakslased on jõukad ja seal on palju rikkust. Rootsis on kõik sotsialiseeritud ja hinnad kallid. Saksamaal on elu kergem. Ta iseloomustab lahkunud kantsler Schmidti kui meest, kes oli rahva hulgas väga populaarne, aga oli vale parteis, mida ta ka ise olevat erajutuajamisel öelnud.

Kanadasse tuli ta seekord esmakordselt ja tunneb rõõmu, et kongress just siin toimus, kuna tal on siin kaks onupoega, kelle külalisena ta Toronto päevad ongi veetnud.

Kokkupuuteid on olnud aga ka oma eriala Kanada kolleegidega, kuna selle ala inimesi olevat maailmas üsna vähe ja kõik enamvähem üksteisest teadlikud.

Ta külastas Toronto General Hospital'i ja ütleb, et see on oma kõrge tasemega tuntud kogu maailmas. Seal kohtus ta ka hiljuti USA-st, Clevelandist toodud meest, kellele siin tehti kaks kopsude asendust, ka kopsud toodi siia Clevelandist.

Pöördudes tagasi kongressi juurde, ütleb H. Toomes, et tema ettekande teemaks oli „Surgical Intervention for Lung Metastases". Loengu pikkus, nagu kõigil, oli 15 minutit, sellele lisanduva 5-minutiliseks diskussiooniajaga. Tal on oma erialal ilmunud 30 teaduslikku artiklit. Ka äsjane loengu kokkuvõte on ilmunud ajakirjas „Chest". Et kongressil võida loengut pidada, tuli juba jaanuaris kokkuvõte saata kongressi toimkonnale, kuna võistlus üle maailma on väga tugev. Komitee vaatab tööd läbi ja siis antakse teada, et oled valitud loengut pidama ja töö tuleb lõplikul kujul vastavaks ajaks valmis teha.

Puudutades oma ettekande sisulist külge ta selgitab haiguse siirde arengut. Heidelbergis on kogemusi 174 patsiendiga, mis on andnud väga suure uurimismaterjalide kogumi.

Ettekande põhimõte oli, kunas on mõtet rindkehas operatsiooni tegemiseks ja kuidas seda teostada.

Kongressil oli vaatluse all ka suitsetamine kopsuvähi tekitajana. Seal öeldi, et suitsetajail, kes on suitsetanud 15 aastat, on 30.000 korda suurem shanss kopsuvähi saamiseks.

Kas 174 opereeritust on paljud terveks saanud? H. Toomes ütleb, et tihti on siire liiga kaugele arenenud. Selletõttu ongi küsimus, kas siis on enam mõtet operatsiooniks. Ta arvab, et kui kopsus on alles üks-kaks siiret, siis võivad tulemused olla head. Neist 147-st elasid 30% 3—5 aastat. Siire kopsudesse teostub siis, kui vähk on olnud mujal kehas, siis võib siire äkki leiduda ka kopsudes,

sest veri ja lümf kannavad haiguse rakke kehas ringi ja kopsud, ka maks ning luud on need organid, kus vähirakud kergemini kasvama hakkavad.

Igas kehas on kaitseainet, mis neid rakke suretab, aga kui vähirakke on liiga palju, siis on äkki ja kiiresti kogu keha neist nakatatud. Kops on organ, mis filtreerib verd ja püüab vähirakud kinni, kus nad kergesti hakkavad edasi arenema ja paljunema.

Kui inimesel on vähk olnud, siis tuleb tal jätkata rutiinipärast kontrolli kopsude üle 3—5—10 aastat. Alles pärast kümnendat aastat saab kindel olla, et ollakse täielikult tervenenud. Kontroll on vajalik ka selleks, et kunagi ei teata, et mõnes kohas avastatud ja opereeritud vähk ei võinud juba enne operatsiooni rakke laiali saata. Kuid juba enne operatsiooni uuritakse luid, maksa ja kopsu, kas need on veel puhtad. Siis opereeritakse ja kontrollitakse ka veel hiljem, kas rakud on juba mujale levinud.

Rindkeha haiguste probleemiks on, et neid tuleks väga varakult opereerida, siis saadakse häid tulemusi, nagu muudegi haiguste puhul.

Kui varem arvati, et kopsuvähk on lootusetu, siis uuemad uurimised näitavad, et kopsuvähi juures võib operatsioon olla väga hea.

Kopsus pole närve, nii ei saa seda valutundega avastada. Tavaliselt avastatakse röntgeniga „coin liaison" (mündisuurune tume plekk). Selle opereerimisel, kui see pole veel omakorda siirdeid andnud, võivad 50—60% veel kuni 5 aastat edasi elada.

Kui on juba muid tunnuseid, nagu rinnavalu, köha, siis need on märgid, et haigus on juba kaugele arenenud ja operatsioon ei suuda enam palju päästa, kuna 5-aastani elamise % langeb 30-le.

Dr. H. Toomes ütleb, et vähki ei tohi karta, ka arenenud haigust saab veel aidata. Uus meditsiin tunnistab vähihaiguse ravitavaks.

Kopsuvähki on siiski rakse leida muul viisil kui röntgeniga, vereproov ei näita isegi mitte arenenud vähi juures, kuid sagedane röntgeni all käimine on omakorda ohtlik ja poleks võimalik kogu ravi juures. Ka mõjub kiirguse koormus halvasti järglaste juures. Kindel saab olla kui iga 3 kuu tagant röntgenipilt teha, kuid see pole võimalik.

Praegu tehakse uurimusi kuidas kopsulima, röga kaudu vähki avastada. Seda uuritakse New Yorgi politseinike juures, kes kogu päeva on tänavail väljaheitegaasiderohkes õhus.

Saksamaal töötab dr. H. Toomese haigla koos Saksa Vähihaiguse keskusega Heidelbergis, mis töötab riigi toetusel. See on suur projekt. Seal on tehtud masin, mis uurib kopsulima, kuna individuaalselt oleks väga aeganõudev seda mikroskoobiga teha. Sellel töötavad väljaõppinud spetsialistid ja see on seni ainus maailmas.

Kongressil oli juttu kopsuvähkidest, mis tekivad tööstustes, eriti asbest võib põhjustada kopsuvähki, mida on väga raske ravida. Sel puhul tõstetakse kogu kops välja ja nn. kopsukott asendatakse sünteetilise protsessiga, misjärel kops uuesti tagasi paigutatakse.

Minnes tagasi oma otsese töö juurde, ta ütleb, et eriti tähtis on opratsioonijärgne ravi. Kuid keha peab kohanema uute elundite vastuvõtmisega.

Kõik siirdistutamised on siiski alles uurmisastmes, välja arvatud neerud, mis on ainsad kindlad operatsioonid.

Kriitilise raviga viiakse inimesed seni kunstliku abiga edasi kuni kopsud jälle ise hakkavad töötama.

Dr. H. Toomes ütleb, et talle jäi Torontost hea mulje, ta leidis, et see on elav linn. Siit ta läheb edasi Pittsburgi tuttava kolleegi külaskus, kuna seal on väljaarendatud tis) jälgivat masinat, siis uus töötab tuhat korda minutis ja seda uus hingamismasin. Kui seni kasutati tavalist, inimese normaalset kasutatakse raskelt vigastatud kophingamisrütmi (16—20 korda minu- sude juures.

Eestiainelise instruktori koht vaba

Väärikas koht oma varanduse pärandamiseks

Simon Fraseri Ülikool Burnabys, Briti Kolumbias, kuulutas vabaks eestiainelise instruktori koha, et alustada tuleval semestril esimese kursusega „Eestlased Kanadas ja nende kultuuripärand".

Sellega ühenduses on aeg lähemalt vaadata ülalnimetatud kursuse esialgset kava. Kursuse eesmärgiks on: a) analüüsida eestlaste olemasolu Kanadas ning b) vaadelda nende kultuuripärandit ja kuidas see avaldub kirjanduses, kunstis, käsitöös ja rahvakommetes Kanada mitmekultuurilisuse kõrval. Käsitletakse kuidas uus-kanadalased säilitavad oma kultuuripärandit, mis tekkis sajandite jooksul ja on nüüd ohustatud assimiliasticonist. Kursus näitab, kuidas keskajast saadik on eesti ajalugu tihedalt seotud teiste rahvaste imperialismiga. Esitatakse eesti folkloori, kunsti, arhitektuuri ja kirjandust, samuti eesti keelt ja selle lingvistilist omapära.

Üliõpilasi hinnatakse vastavalt nende kodutööle, ettekannetele, esseedele ja lõpueksameile. Parimale üliõpilasele antakse stipendium $250.— suuruses vaatamata päritolule.

Välja on töötatud ka pikaajalised kavad, kui õnnestub asutada n.n. endowed chair.

Arvatavasti on meil kaaseestlasi, kes on huvitatud pärandama oma varandus mõnele väärikale organisatsioonile, eriti kui nad sellega saavad ka oma nime jäädvustada tulevikule.

Huvitatuile anname ülevaate plaanitsetud programmist.

Esto 101-4 — Eesti keel algajatele I; 102-4 — Eesti keel algajatele II; 201-4 — Eesti keel edasijõudnutele I; 202-4 — Eesti keel edasijõudnutele II; 240-3 — Sissejuhatus eesti kirjanduse lugemisse; Esto 300-3 — Eesti keele kompositsioon ja konversatsioon I; 301-3 — Eesti keele kompositsioon ja konversatsioon II; Esto 310-3 Seminar tõlkimises; 360-3 — Sissejuhatus eesti lingvistikasse; Esto 355-3 — Eestlased Kanadas ja nende kultuuripärand; 356-3 — Eesti kirjandus Kanadas; 370-3 — Eesti kultuuriajalugu; 442-3 — Ülevaade eesti kirjandusest; 443-3 — Ülevaade eesti rahvaluuleteadusest; 499-3 — Eriteemad kursuse raames.

Stuudium võimaldab 3 kraadi:

1. „Certificate Program" ehk „Extended Studies Diploma", kui lõpetatakse 5 kursust nummerdatud 300 või 400.

2. „Minor Program", kui lõpetatakse 4 kursust 100—200 ja 5 kursust 300—400.

3. „Major Program" kui lisaks eelmisele lõpetatakse 5 kursust 300—400.

Eesti üliõpilased — noored ja vanad — mitte ainult Suur-Vancouveri alal,

vaid ka mujal maailmas võiksid mõelda võimalusele end täiendada eesti keeles ja kultuuris. Kuna õppimine toimub inglise keeles, siis eesti keele oskus pole nõutav.

Kuuldavasti on Simon Fraseri ülikooli professorite hulgas ka tekkinud huvi eestluse vastu, kuna nad meist siiani nii vähe on kuulnud ja teadnud. See fakt ise peaks tiivustama globaalset eestlaskonda looma endale ühe kultuurilise toetuspunkti, mille kaudu akadeemiline informatsioon saaks valguda laiali vabas maailmas.

● Eesti Võitlejate Ühing NSW's aastapeakoosolek peeti veebruari keskpaiku Sydneys. Ühingu esimeheks valiti tagasi Verner Villing, Valdur Haak, Karl Nelson, Härmits, juhatusliikmeiks Mart Kalev Goergin, Erich Toomingas ja Villu Planks. Eeloleva aasta liikmemaksuks on töötajatel $5.00, pensionäridel 3.00, ajalehele „Võitleja" otsustati saata toetust $100.

VABA EESTLANE

kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$48.—	$58.—
Poolaastas	$26.—	$31.—
Veerandaastas	$14.—	$16.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	$52.—	+ $39.—	$44.—
poolaastas	$28.—	+ $19.50	$22.—
veerandaastas	$15.—	+ $ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $52.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.— + SAATEKULU — aastas $66.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .....
..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. **(Raha saata ainult tähtkirjas).**

Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

VAIKSELT UINUS MINU ARMAS ABIKAASA, MEIE ARMAS EMA JA VANAEMA

HILDA MELISTE

neiuna SUTT

Sündinud 17. juulil 1895 Pärnus
Surnud 23. oktoobril 1982 Torontos

Leinavad kurbuses

abikaasa ALEKSANDER
poeg ENDEL perekonnaga
tütar LEIDA perekonnaga

Kirstupanek teisipäeval, 26. oktoobril kell 7.30 õhtul Murray E. Newbigging matusemajas
Ärasaatmine kolmapäeval, 27. oktoobril kell 10 homm. samast

ARMAST KAUAAEGSET SÕPRA

HILDA MELISTE't

mälestavad leinas

FRITZ ja JENNY RÜÜTBERG
PILLE ja JAAK
HERMAN ja HELMI VIRKUS
SALME ja EVALD KUUTAN

Puhka rahus!

Lahkus minu hea vend

HEINO LATTIK

Sündinud 17. augustil 1909 Tartus
Surnud 1. oktoobril 1982 Tartus

Mälestavad leinas

ALDO ja GERDA

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
(lõunapool Eglintoni)
Funeral Direktor
733 Mount Pleasant Rd.
Helistada tel. 489-8811 ☎ 489-3002

Lugupeetud ja armast klubi liiget

HILDA MELISTE't

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE KLUBI TORONTOS

Kauaaegset head sõpra

HILDA MELISTE't

mälestavad kurbuses

SALME, ALEKS, MARET, VIKTOR ja EDA

Armast täditütart

HILDA MELISTE't

mälestavad leinas

ADA AVI
SALME SANG poegadega Rootsis

Ootamatult lahkunud

HILDA MELISTE't

mälestavad kurbuses

HELLA LAARNE
ANTON PIRSO
HELE ja ELMAR GELZINS
ELVA ja KULDAR PALO

HILDA MELISTE't

mälestavad

JOOSEP VAHTRA abikaasaga
MALLE ja KARL PORMEISTER
VIIVI ja ARVO VAHTRA

KIRIKUD

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd., Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417.

USUPUHASTUSPÜHA JUMALATEENISTUS on pühapäeval, 31. okt. kell 1.30.

KOKUDUSE 30. AASTAPÄEVA jumalateenistus on pühapäeval, 7. nov. kell 3 p.l. Külalisena jutlustab koguduse asutaja-õpetaja J. Teras Chicagost. Laulab Silvia Preem, laulukvartett — hr. G. Soans. Jumalateenistuse järele on koosviibimine kohvilauas. Tervitused ja ettekanded.

Kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto, Ont. M5B 2C7
Õpetaja Udo Petersoo
3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128, kirikus 923-5172

Pühap., 31. okt. usupuhastuspüha JUMALATEENISTUS ARMULAUAGA. Pühapäevakool.

Pühap., 7. nov. kell 11 homm. jumalateenistus ja pühapäevakool. Pärast kirikut käsitööring. Kell 1 p.l. ingliskeelne jumalateenistus. Kell 7 õ. jumalateenistus Ehatares.

Pühap., 14. nov. kell 2 p.l. koguduse iga-aastane loterii. Jumalateenistust ja pühapäevakooli ei ole.

Pühap., 21. nov. kell 4 p.l. surnutepüha jumalateenistus koos armulauaga, pühapäevakool. Laulab koguduse segakoor.

Kiriku koori harjutused igal esmaspäeval kell 7 õ. kiriku ruumes.

ÕPETAJA KÕNETUNNID kiriku kantseleis teisipäeviti 5—7 õ., neljapäeviti 6—8 ja pärast igat jumalateenistust.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS

R. R. 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Pühapäeval, 7. nov. kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS Peetri kirikus, teenib ja jutlustab preester E. Lepik, laulab koguduse laulukoor G. Raagi juhatusel. Lahkunute mälestamine. Laululehed.

E.E.L.K. PEETRI KOGUDUS
317 Mt. Pleasant Rd. Toronto Ont. M4P 2L1.
Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kirikus 483-5847
Organist dr. Roman Toi

Pühap., 31. okt. kell 11 homm. USUPUHASTUSPÜHA JUMALATEENISTUS. Solist Igor Lupkin. Pühapäevakool ja leerieelsed.

Pühap., 31. okt. INGLISKEELSE SEKTORI 25 a. JUUBELI-JUMALATEENISTUS kell 2 p.l. Solist Liina Purje. Muusikaline osa, kohvilaud. Kõik endised õpetajad on kutsutud pidulikust jumalateenistusest osa võtma. Jutlustab A. Taul.

Pühap., 7. nov. KONTSERT-JUMALATEENISTUS kell 11 hommikul. Kaastegev TE Segakoor. Enne jumalateenistust Tiiu Roiser harpsicordil. Ingliskeelne jumalateenistus kell 9.30 homm.

Pühap., 14. nov. JUMALATEENISTUS kell 11 homm. , koguduse NÄITEMÜÜK. Ingliskeelne jumalateenistus kell 9.30 homm.

Palutakse annetused ära tuua 7. novembriks.

Koguduse täiskogu koosolek toimub pühap., 28. novembril kell 12.15 pärast jumalateenistust. Päevakord: 1 rakendamine; 2. informatsioon; 3. uue nõukogu valimine; 4. algatatud küsimusi. EELK põhimääruste kohaselt juhataja seab üles kandidaadid. Igal koguduse liikmel on õigus üles seada kandidaate vähemalt 15. kaaskoguduseliikme allkirjaga. Kandidaatide ülesseadmist tuleb juhatusele teatada vähemalt 2 nädalat enne täiskogu koosolekut.

Koguduse kantselei on avatud teisip. 10.00—18.00 ja neljap. 12.00—15.00.

Õpetaja kõnetunnid: kolmapäeval 9.30—2 p.l., neljapäeval 6—8 õhtul.

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS

Kirik: Redeemer Luteri kirik, (Bloor ja Indian Rd.)
Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Toronto M4S 1J2. Tel. 483-2478 ja 1-527-0410.

Pühap., 7. nov. kell 5 p.l. JUMALATEENISTUS ja pühapäevakool. Järgneb advokaatide õhtu

Õpetaja kõnetunnid: igal neljapäeval kell 18.00—19.30 omas kodus. 501 Davisville Ave., Toronto 19.30 Hamiltoni kiriklas, 3 Mapleaing igal esmaspäeval kell 18.00—side Ave., Hamilton, tel.: 527-0410

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488.
„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühapäeval, 31. oktoobril kell 10.15 homm. PÜHAPÄEVAKOOL noortele ja täiskasvanuile, kell 11.00 homm. lastele.

Kell 11.00 homm. USUPUHASTUSPÜHA - JUMALATEENISTUS, P. Kaups, solist J. Viinalass — viiul.

Kell 6.00 õ. tunnistusi Harju ärkamisest. Anne-Imbi-Senta trio.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Pühapäeval, 31. oktoobril kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõnelevad: A. Zidermanis, Texasest ja E. Saraoja. Lauluettekandeid dr. B. Hartley perekonnalt.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS

Immanueli kirik,
21 Swanwick Ave.
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühap., 31. okt. kell 2 p.l. pühapäevakool lastele ja täiskasvanuile. Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb A. Zidermanis Texasest. Duett — Ülo Lindström ja Raul Pumber. Misjoniohver. (Buss Eesti kodust kell 1.30 p.l.).

Kell 6 õ ingliskeelne jumalateenistus. Kõneleb Toomas Rüdmik.

Kolmap., 3. nov. kell 7 õ. palveõhtu.

Ärimees leidis end kunstnikuna

Kalmari leht „Barometern" on intevjueerinud Ölandil Loftas elavat Juhan Tarvet, kes üle 20 aasta tegutses ärimehena, nüüd aga on end pühendanud maalimisele. Nagu ta reporterile on ütelnud, on ta elus leidnud uued väärtused . . .

Juhan Tarve on ihu ja hingega andunud kunstile, milles ta püüab edasi anda „kadunud maailma", tundeid põgenemisest Eestist, head ja kurja. Juhan Tarve veetis talve perekonnaga Kanaarias Fuengirola saarel, kus tal valmis hulk töid. Ta on ise ütelnud:

— See oli mu elu ilusaim aeg — ma ei tarvitsenud muule mõtelda kui maalimisele . . . Loodus ja kliima Hispaanias on selleks perfekt-,sed.

Kevadel pöördus perekond tagasi Rootsi, kus suvi veedeti Ölandil Loftas asuvas suvilas. Ka siin jätkus maalimine. Ning novembris kavatseb perekond tagasi minna Hispaaniasse talvitama.

300 pensionäride koosviibimisel

Toronto pensionärid avasid oma tegevushooaja

Möödunud neljapäeva pärastlõunal avas Eesti Pensionäride Klubi koosviibimisega oma eeloleva hooaja. Eesti Maja suurde saali asetatud laudades oli 300 osavõtja ümber, kes pärast suvevaheaega alustasid uuesti seltskondlikku tegevust. Vanim osavõtjaist oli 93, mitmed aga üle 80-aasta.

Koosviibimise avas klubi esimees Frieda Terts, tervitades liikmeid ja külalisi pärast puhkusekülast suve, mistõttu võidakse uut hooaega alata täie hooga. Ta tutvustas lühidalt koosviibimise sisulist osa, kus esimeseks oli õp. R. Pähna palvus, mistõttu alustati koraaliga „Oh, võtkem Jumalat".

Õp. E. Pähn sidus algaval koosviibimisel olijate mõtted 38 aasta taguste päevadega, mil tuli seljataha jätta oma põline kodumaa, Nüüd oleme rännanud kodumaatuina. Ta meenutas neid raskeid aegu ja tundeid luuletaja Mihkel Veske luuletuses „Kodutalust lahkumine" kirjeldatud meeleoludega.

Kuigi olime nagu kodutud linnud, on Taevaisa meid ometi hoidnud, meil on siin rikkalikud kodud ja leib laual.

Nagu Taaniel vangipõlves, avame ka meie oma akna kodumaa poole ja palvetame Jumala poole, et ta hoiaks meie rahvast ja lühendaks ootuse aega, mis annab eluõiguse meie rahvale.

E. Pensionäride Klubi naiskoor laulis Peeter Tammearu juhatusel neli laulu, Maimu Miido „Ta lendab mesipuu poole", koorijuhi uue laulu „Unised käod", mis oli esiettekandes, eesti rahvaviisi „Eidekene ketrab" ja M. Lüdigi „Kannike". Laulud võeti südamliku tänutundega vastu ja koorijuhile anti lilli. P. Tammearu esitas klaveril veel Chopini etüüdi (Op. 10 nr. 4) ja Scrjabini etüüdi (Op. 42 nr. 5).

Pärast kohvijoomist esitasid O. Haamer ja A. Ale kahel kandlel kergemat muusikat ja vanu tantsuviise; soe vastuvõtt tingis lisapala.

Oma lõpusõnas märkis F. Terts, et ta on märganud, et kui kell hakkab neljale lähenema, hakatakse endid kiiresti valmis seadma, kuigi võiks veelgi vestlema jääda:

Ta tänas kõiki kaasaaitajaid, kellest perenaised olid alustanud enne kella 9-t hommikul võimaluste tegemisega, meesabilised aga olid veelgi varem hakanud laudu kohale panema.

Kuid pärast koosviibimist kestab veel mitu tundi ruumide kordaseadmine.

Ta soovis, et huviringidest osavõtt võiks olla tihedam. Need toimuvad kolmapäeviti. Esmaspäeval on alustanud tegevust võimlemisring, millest võtavad osa nii naised kui ka mehed. Huviringidest tegutsevad male-, bridzhi- ja käsitööringid.

Lõpuks ta tegi teatavaks, et neljapäeval, 18. novembril on järgmine koosviibimine.

Ka siis esineb oma laulukoor ja rahvapilli ansambel suuremas koosseisus.

Samal päeval toimub ka käsitööde müük ja loterii.

Kuigi ametlik osa oli lõppenud, jäädi veelgi vestlema, arutlema maailma sündmusi ja omavahelisi uudiseid.

Eesti noormees lõpetas Rootsi sõjakooli

Septembrikuu viimasel päeval toimus Rootsis Stokholmi külje all olevas Karlbergi lossis sealse kuningliku sõjakooli pidulik lõpupäev 120-le kadetile, nende hulgas ka eesti noormees, 23-aastane Allan Juhan Sooman. Samaaegselt kooli lõpetamise diplomiga ülendati noored leitnantideks ja sõitsid kohe samal päeval oma teenistuskohtadele vastavatesse rügementidesse üle maa laiali. Karlbergi sõjakool on vanim maailmas ja kogu aeg asunud samas kohas; tänavune lend oli 190.

Ka Allan Soomani isa on rootsi armee reservkapten ja tuntud laskesportlasena.

Kaksikpulm Kalifornias

„Esto Electric" omanik Rein Varik koos abikaasa Ilgaga Syracuse'st (N.Y.) viibisid Kalifornias poegade kaksikpulmas. Robert Rein Varik abiellus Shelley Baldocchi'ga 11. sept. So. Lake Tahoes ja Marcus John Varik laulatati Mary Williams'iga 13. sept. erilaevas Lake Tahoe järvel.

Isa oli pulmadeks idakaldalt kaasa toonud kaks omasuitsetatud kalkunit. Varikud on eesti-läti abielupaar, kes tutvunud Saksamaal Augsburgi Balti DP laagris. Californias viibimise ajal oli nii Reinul kui ka Ilgal taaskohtumisi endiste augsburglastega.

ees leidis end
nikuna

ri leht „Barometern" on
erinud Ölandil Loftas ela-
n Tarvet, kes üle 20 aasta
ärimehena, nüüd aga on
endanud maalimisele. Na-
porterile on ütelnud, on ta
nud uued väärtused . . .

Tarve on ihu ja hingega
kunstile, milles ta püüab
da „kadunud maailma'',
põgenemisest Eestist,
kurja. Juhan Tarve veetis
rekonnaga Kanaarias Fu-
saarel, kus tal valmis hulk
on ise ütelnud:

oli mu elu ilusaim aeg —
rvitsenud muule mõtelda
misele . . . Loodus ja klii-
anias on selleks perfekt-

l pöördus perekond taga-
kus suvi veedeti Ölandil
uvas suvilas. Ka siin jät-
limine. Ning novembris
perekond tagasi minna
sse talvitama.

osviibimisel
na

Eesti Pensionäride Klubi
aja suurde saali asetatud
evevaheaega alustasid uu-
t oli 93, mitmed aga üle

usõnas märkis F. Terts,
ärganud, et kui kell hak-
le lähenema, hakatakse
esti valmis seadma, kuigi
gi vestlema jääda.

s kõiki kaasaaitajaid,
erenaised olid alustanud
ila 9-t hommikul võilei-
egemisega, meesabilised
veelgi varem hakanud
hale panema.

ast koosviibimist kestab
tundi ruumide kordasead-

is, et huviringidest osa-
olla tihedam. Need toi-
lmapäeviti. Esmaspäeval
ud tegevust võimlemis-
st võtavad osa nii nai-
a mehed. Huviringidest
male-, bridzhi- ja käsi-

ta tegi teatavaks, et nel-
3. novembril on järgmi-
bimine.
esineb oma laulukoor ja
i ansambel suuremas
s.
val toimub ka käsitööde
terii.
netlik osa oli lõppenud,
gi vestlema, arutlema
sündmusi ja omavaheli-

ormees
s Rootsi
oli

ikuu viimasel päeval
tsis Stokholmi külje all
ibergi lossis sealse ku-
jakooli pidulik lõpupäev
etile, nende hulgas ka
mees, 23-aastane Allan
nan. Samaaegselt kooli
diplomiga ülendati
nantideks ja sõitsid kohe
val oma teenistuskohta-
vatesse rügementidesse
uali. Karlbergi sõjakool
maailmas ja kogu aeg
mas kohas; tänavune

Soomani isa on rootsi
rvkapten ja tuntud laske-

oulm
nias

Electric" omanik Rein
abikaasa Ilgaga Syra-
Y.) viibisid Californias
kaksikpulmas. Robert
abiellus Shelley Bal-
l. sept. So. Lake Ta-
rcus John Varik laula-
Williams'iga 13. sept.
ake Tahoe järvel.
pulmadeks idakaldalt
ud kaks omasuitsetatud
arikud on eesti-läti abi-
s tutvunud Saksamaal
Balti DP laagris. Kali-
imise ajal oli nii Reinul
taaskohtumisi endiste
ega.

Township of Georgina — Valimine 82

Ward 7 — UDORA

JOHN McLEAN toetab

- Jätkuvat kaitset isikuile & privaat omandile
- Kõrgem korrashoiu standard & teenindus uute asulate kehvadel teedel.
- Ravenshoe Road'i standardi parandamine.

VALIGE UUESTI McLEAN kohapealseks linnanõunikuks.

Eelvalimine laupäeval, 30. okt. 1982 kell 9 e.l.—8 p.l.
Valimispäeval, esmaspäeval, 8. nov. kell 11 e.l.—8 p.l.

Eestlane linnanõunikuks

Ted T. Holmberg kandideerib linnanõuniku kohale

Rootsis oli hiljutisel valimisel eestlasi nii keskvalitsuse kui ka omavalitsuse kandidaatideks ja eriti viimases valiti kohtadele mitmeid eestlasi. Käesolevatel Ontario omavalitsuse valimistel kandideerib mitmeid eestlasi. Ontarios Simcoe järve äärsete Barrie ja Orillia linnade vahelises Oro piirkonnas , Township of Oro valimistel on üheks linnanõuniku (councillor) kandidaadiks Ted (Tiit) T. Holmberg.

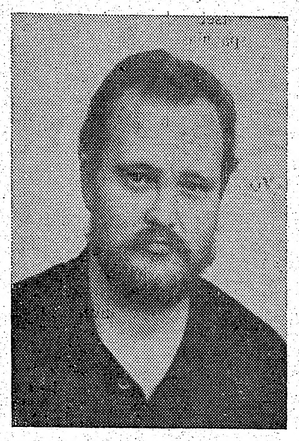

TED (TIIT) T. HOLMBERG

Oro piirkonda, eriti selle rannaäärset suvilate ala nimetatakse rohkete eestlastest krundiomanike tõttu ka Oru vallaks, kuna seal on umbes 250 eestlast ehitanud Kanadas olles suvekodu, mõned neist ka juba aastaringsed talvekindlad elamud.

Ted (Tiit) T. Holmbergil on seal kuni 150 aakrit maad, mil on juba luba kruntideks jagamiseks.

Ta on ka ise üks esimesi sinna asujaid ja oma ning kogu suguseltsi küla rajanud.

Selletõttu ta ütleb, et ta tunneb ja teab neid vajadusi, mis sealseil suvekodu omanikel on olemas.

Piirkonnas on üldse 6000 hääletajat, mistõttu eestlaste arv on küllatlki suur ja tähenduslik. Valimisel, mis toimub iga kahe aasta tagant tuleb valimisele linnapea (reave), millisele ametikohale kandideerivad 3, abilinnapea kohale samuti 3 ja kolmele nõuniku kohale kümme kandidaati.

T. Holmberg ütleb, et kandidaadiks saamisel on vaja 10 soovitaja allkirjad, temal on neid 27 mitmesuguste ettevõtete omanikelt sealses piirkonnas,

kes usuvad, et temasugune energiline ja majanduslike teadmistega mees võiks sealsete inimeste huvisid parimalt kaitsta.

Tema töötab Kanada keskvalitsuse juures maksuvalitsuses revideerimise komisjonis ja on seal grupi juhiks Credit Support Real Estate Review Studies alal nõuandjana. Ta omab kaks ülikooli kraadi ja kolmanda sooritamine on lähedal. Ta on abielus ja tütar Desiree õpib ühes Toronto erakoolis, konservatooriumis ja eesti täienduskoolis.

Küsides, mida ta oma valijaile lubab, ütleb ta, et kõigepealt tahab lahendada järveäärse ümbruskonna aastaringse elamisloaga seotud probleemi. Townshipi seadus näeb ette, et suvituskohtade omanikud saavad elada seal 10 kuud suveelanikena. Kui aga tahetakse olla kauem, tuleb inimestel palve selleks sisse anda alalise elaniku loa saamiseks, millega seoses on uutele nõuetele vastava mustusetankide sisseseadmine ja lisaks kuulub loa saamisele ka erimaksustamine. Selline eriolukord olevat tingitud farmerite tahtest säilitada kontrolli linnaelanike üle. T. Holmberg tahab, et ka suvilate omanikud võiksid oma suvekodudes aastaringi ilma erimaksuta elada.

Teiseks on seal privaatteed, kus ei puhastata lund ega korjata jäätmeid.

Ta ei pea seda õigeks, kuna inimesed maksavad samuti kinnisvaramaksu nagu teised.

Praegu ei lubata talusid tükeldada suvituskruntideks, vaid farmereil on selleks luba kui nad oma farmipidamise lõpetavad. T. Holmberg ütleb, et ta tahab samad õigused nõutada ka linnaelanikest maaomanikele.

Ja kõige tähtsam, ta arvab, et tuleb makse hoida madalaina.

Praegu läheb 60% kinnisvaramaksust koolimaksudeks.

Suveinimestel pole neist koolidest mingit kasu ja selle arvel tuleks nõutada neile vastavat krediiti.

Tänavu asfalteeriti 3 km rannaga rööbiti jooksvat maanteed. Kuid ta tahab nõuda, et kogu suvilate vaheline tee tehakse uuesti. Praegune tee on auklik, kevadeti ja sügiseti autodega sõitmiseks kohati ohtlik.

Rannas on probleemiks ligipääs veele, kuna see on ainult neile kel on rannaäärsed krundid.

Ta tahaks, et need rannaäärsed pargid oleksid avatud kõigile.

Nii on küllaltki pikk programm, mis kohalikele suvilate omanikele on lähedane, ja nende kaitset tagav, selletõttu T. Holmberg palub, et kõik Oro eestlasist elanikud läheksid valima ja annaksid oma hääle talle kui kohalike olude tundjale ja teadjale.

Toomas Õunapuu kandideerib Toronto valimistel

Eeloleval omavalitsuse valimisel 8. novembril kandideerivad Torontos kaks eestlast koolivalitsuse volinike (trusteede) kohtadele. Neist advokaat Toomas Õunapuu Parkdale (Ward 2) valimispiirkonnas. T. Õunapuu on selle valimispiirkonna elanikega ammune tuttav, tulles 1950. aastal Rootsist Kanadasse, õppis ta seal Brock algkoolis lasteaiast 6. klassini, läks sealt edasi Kent Senior Public kooli, kus lõpetas 7. ja 8. klassi ühe aastaga. Lõpetas samas piirkonnas asuva Bloor Collegiate Instituudi Ontario Honours Secondary School diplomiga.

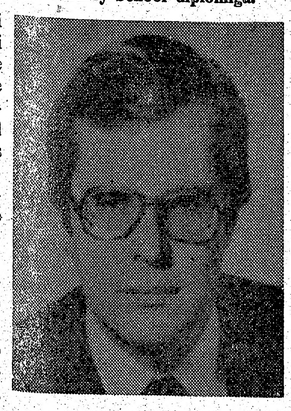

TOOMAS ÕUNAPUU

Siis järgnes Toronto ülikooli B.A. psühholoogia alal, Hamiltoni ülikoolis B.P.E. kehalise kasvatuse alal ja Hollandis Hague Peace Academy'is internatsionaalsete seaduste alal. Järgnesid õppeaastad Osgoode Hall Law School'is, kus ta saavutas LL.B. kraadi. 1972/73 lõpetas Law School of Upper Canada Bar Admission kursuse, millo lõpetamisel võeti 23. veebr. 1973 liikmeks.

Juristi tööväli on olnud tegevusrohke ja mitmekülgne, mis on andnud palju kogemusi.

Ta on olnud õpetajaks Toronto keskkoolis, andnud loenguid Ryersoni Polytechnical Instituudis, Shaw Business College'is, televisioonis, politsei jaoskondades Torontos, USA-s ja Bermuudas,

kui vaid nimetada mõningaid. Lisaks ta on pidanud ettekandeid seadusest ja kinnisvaraseadusist, mida ka artiklitena on avaldatud.

Pärast juristikutse saamist on sel alal töötanud mitmes töökohas, mis on andnud kogemusi paljude juriidiliste probleemidega, kus talle on antud suuremaid ülesandeid. Vahepeal oli ta mõned aastat tööl Bermuudas ja pärast mitmesuguseid järjest kõrgemaid kohti alustas oma privaatse praktikaga, mis hõlmab kriminaalseaduse, immigrastiooni-perekonna seadusi, olles olnud nõuandjaks ka Ontario peaprokurörile.

Eraelus on 1946. aastal sündinud jurist vallaline. Ta valdab inglise, eesti, soome ja prantsuse keelt, mis mitmekultuurilises ühiskonnas on suureks eelduseks.

Ta ei kuulu ühtegi poliitilisse parteisse ja kandideerides avaliku koolide voliniku (trustee) kohale ta peabki seda õigeks, sest noortele hariduse andmisel ei tohi parteipoliitikat teha,

nagu üks vasakpoolne partei on katsetanud.

T. Õunapuu programmis on põhilised hariduslikud nõuded, teha uusi katseid haridusala mõjutada, **et noored õpiksid lugema, kirjutama ja arvutama vähemalt nii palju,** et nad koolist lahkumisel oleksid võimelised ise töökohal sooviavaldusi täitma. Ta on ise õpinud eesti täienduskoolis ja hindab etnilise keele õpetamist, aga ta arvab, et etnilisi keeli ei tohi mitte õpetada regulaarsel kooliajal, vaid peale tunde, nagu eesti kool on suutnud aastakümneid edukalt teha. Rutiinipärases koolielus ta tahaks näha, et oleks erivõimalused andekaile ja vähemandekaile, kuna nende samas klassis hoidmine takistaks edukat tööd.

Veel tahaks ta näha töökohtade vahendamist ja ameti oskuslikke programme kooli süsteemis, aga ka suuremat sidet vanemate, õpetajate ja õpilaste vahel.

Kuid mida ta peab eriti oluliseks on see, et mitmekulturilises Toronto ühiskonnas peaks olema suuremaid võimalusi kooliruumide kasutamiseks kogu ühiskonnale.

Kui temalt küsida, miks ta lahkus Bermuudast, sellelt kaunilt saarelt Atlandi ookeanis ja tuli tagasi Torontose, siis vastas ta, et siin on ta kodu. Siin ta tahab töötada oma valimispiirkonna elanike ja nende laste tuleviku kasuks. Valimiskampaania puhul on ta lasknud teha võtmehoidja, kus on tekstiks „Toomas Õunapuu, trustee, võti sinu laste tulevikuks".

Selles piirkonnas on ka rohkesti eestlasi, kellelt ta ootab valimiste puhul kaasmaalaslikku toetust.

Township of Georgina — Valimine 82

Ward 7 — UDORA

JOHN HASTINGS toetab

- JÄTKUVAT KAITSET PRIVAATSUSELE
- RAVENSHOE ROAD'i PARANDAMINE
- VASTAV KORRASHOID KEHVADEL TEEDEL

VALIGE HASTINGS LINNANÕUNIKUKS

Eelvalimine laupäeval, 30. okt. 1982 — 9 e.l.—8 p.l.
Valimispäeval, esmaspäeval, 8. nov. 1982 — 11 e.l.—8 p.l.

Linnapea viis peapunkti

Toronto linnapea Art Eggleton kandideerib valimistel senisele ametikohale

Linnapea Art Eggleton oli 20. oktoobri õhtuks kutsunud oma valimiste kihutustöö peakontorisse etnilise pressi esindajad, et tutvustada nendele oma senise tegevuse relultaate ja märkida ära oma tuleviku tööprogrammi peapunkte.

Linnapea mainis oma sõnavõtus, et ta on 1980. a. valimiste eel antud lubadustest täitnud 80% ja töötab ülejäänute osas nende elluviimiseks. Ta rõhutas, et linnavalitsuse komisjonides ja komiteedes on ta etniliste gruppide esindajate osavõttu tunduvalt suurendanud; on hoolitsenud valitsuse toetusel olevate korterite arvu suurendamise eest ja hoidnud maksude tõusu tagasihoidlikul tasemel. Erilist tähelepanu ta on osutanud aga vajadusele isikute julgeoleku ja heakorra kindlustamiseks Torontos. Oma töömeetodide kohaselt ta ei ole huvitatud sõnasõdadest, mis võiksid teda tuua kella üheteistkümne päevauudistesse, vaid eelistab pigem rahulikku ärakuulamist ja kokkulepet vastavate päevaküsimuste lahendamisel.

Kandidaadina eelolevatel valimistel ta ütles oma programmi sisaldavat viis peapunkti. Töökohtade suurendamise küsimuses on loodud majandusliku arendamise direktori ametikoht.

Majutamise küsimuse lahendamiseks on nähtud ette ergutused investeerimiseks. Isikute julgeoleku küsimuse probleemide lahendamiseks on mitmeid ettepanekuid ja kavu.

Sotsiaalne abi ja teenindus on enesest mõistetavad, kuna linna elanikud on need kes kujundavad linna. Viimasena tema püüdeks on, et maksud järgmisel aastal ei tõuseks üle 5%.

Linnapea valimiste kihutustöö kontori juhataja seletusel on kogu Ontarios omavalitsuse valmistel novembris täidetavad 96 ametikohta ja valimistel kokku nendele kohtadele on esitatud 672 kandidaati. Toronto linnapea kohale kandideerivad kokku 11 kandidaati.

Linnapeaga jutlemisel tõsteti pressi esindajate poolt kritiseerivalt esile linnavalitsuse reklaami küsimus,

mis viimasel ajal on etnilise pressi osas kärbitud ligi nullini.

est

N. Liidu salaluuretuus hüppas ära

LONDON — Briti M16 salaluure agendid ütlevad, et N. Liidu diplomaat, kes kadus Iraagis juba möödunud juunikuul, võib olla „suur nina" KGB spionaazhivõrgus. 35-aastane Vladimir Kuzichkin oli ametlikult konsuliabi Teheranis, kuid arvatakse, et tema ametlik koht oli palju tähtsam KGB ülesannetes ja konsuliabi koht vaid peitekohaks.

Inglise valitsus peab Kuzichkinit tähtsaks uueks allikaks N. Liidu salaluuresüsteemis, kellelt võidakse saada teada N. Liidu läänemaailmas olevaid spioone, kuna ta oli hüpanud ära „mahuka" kohvriga.

USA CIA otsib lahendust mitmele seniselgumatule küsimusele.

Kuzichkin oli sel ajal juba Iraanis kui oli USA saatkonna ülevõtmine

ja mõned USA elektroonilised seadmed, mida kasutati N. Liidu rakettide kontrollimiseks, võisid sattuda venelaste kätte.

Rajaleidjad alustasid tegevust

„RAJALEIDJATE" lipkond alustas tegevust 16. okt. Piduliku avakoondusega kell 10.00 hommikul. Väga südamliku ja noortekohase palvuse pidas õpetaja Andres Taul. Ta ütles, et juba nimes „Rajaleidjad" on selgesti öeldud, et need eesti lapsed on oma raja, selle teeotsa leidnud, mida mööda on õige ja hea käia.

Lipkonna vanem, gdr. Ene Runge andis seegi kord lastele ja juhtidele mõtte kaasa eelolevaks tegevusaastaks, gaidi kuldse seaduse nr. 6. — Mõtle esimesena teistele, siis iseendale.

Lipkonna juht ngdr. Ingrid Kütt tutvustas üksuste juhte ning võttis vastu uusi hellakesi, gaide ja vanemgaide.

Selle järele tutvustasid hellakeste juht Sirje Järvel, gaidide juht Karin Raus ja vanemgaidide juht Maret Liik vanematele oma üksuste tegevust eelseisval tegevusaastal.

Nüüd siirdusid noored oma juhtidega koondusi pidama, ning vanematele oli püstijalu kohvi. Ees seisab hulga tööd ja huvitavat tegevust.

E. R.

Somaali mässulised ühinesid

NAIROBI — Kaks somaali mässuliste gruppi on formeerinud ühise frondi praeguse diktaatorliku presidendi Mohamed Siad Barre valitsuse kukutamiseks. Somaali Pääste Demokraatlik Front ja Somaali Rahvuslik Liikumine kohtusid 7. oktoobril ühise üldise poliitilise programmi koostamiseks Siad Barre kukutamiseks.

Volvo kasum rekordiline

GÖTEBORG — Volvo kasum selle aasta esimesel poolel oli rekordkõrge ehk 1520 miljonit. See tähendab seda, et Volvo teenis esimesel poolaastal rohkem kui kogu eelmisel aastal. Autotehas Volvo on müünud 38% rohkem sõiduautosid kui möödunud aastal. Näiteks võib nimetada, et „volvod" on eriti populaarsed Ameerikas. Ja Lääne-Saksamaal on Volvo selge staatusesümbol. Volvo edu on märkimisväärne, eriti kui arvesse võtta autotööstuse kriisi kogu maailma ulatuses.

Soomlased rahul oma uue presidendiga

HELSINGI — Soomes tehtud uuema küsitlemise alusel on selgunud, soomlased on väga rahul oma uue presidendi Mauno Koivistoga. Rahulolu on üle 90% suuremates parteides, ainult soome kommunistide hulgas on ta populaarsus 84%. Samas küsitelus selgus, et 92% arvab, et Koivisto valimisega täitus rahva tahe, ainult 4% on teisel arvamisel ja viimased 4% ei teadnud ei üht ega teist arvata. Teistest populaarseimast soome poliitikuist said Väyrynen 17%, Sorsa 14%, Holker 12% ja Kivistö 11%.

Vajatakse

TUBA KÖÖGIGA

ehk köögi kasutamisega allmaaraudtee ligiduses. Üks keskealine isik. Helistada 223-6927

Kunstilise haridusega Eesti daam

SOOVIB TUTVUST

Eesti härradega Põhja-Ameerika mandrilt 50—65 a. vanuse piirides. Eesmärk hea sõprus ja sobivuse korral abielu. Kirjad saata selle lehe toimetusele „Eesti daam" all.

OHIP

TÖÖTAB TEIE HEAKS, ISEGI KUI TE ISE EI TÖÖTA.

Enamus inimesi Ontarios on kaetud OHIP'i kindlustusega oma töökoha kaudu.
Aga kui olete tööta või teil pole võimalik grupikindlustusest osa võtta, isegi ajutiselt, siis saate jätkuva kindlustuse võttes ühendust otse OHIP'iga. Võite lihtsalt korraldada endale kindlustuse otse tasumise teel.
Olenedes olukorrast teie võib-olla olete õigustatud saama abi vajaliku preemia tasumisel.

Et kindlustada jätkuvat OHIP'i kindlustust, isegi kui te ei tööta, võtke ühendust oma lähema distrikti OHIP kontoriga (OHIP District Office). Selle nimekirja leiate lokaalse telefonikataloogi sinistelt lehekülgedelt, kui vaatate „Government" lehekülgi.

Ministry of Health
Ontario

Larry Grossman, Minister

SPORT

Üks viiest teenekast naisest

Järjekordne austusavaldus Emmi Tõkke-Bellwoodile

Uus-Meremaa naiste valimisõiguste 89. aastapäeva tähistamise aktusel, 19. septembril k.a. jagati auhinnad viiele teenekale naisele, nende hulgas Emmi Tõkke-Bellwood.

Auhinna saajad esindasid erinevaid kutsealasid ning auhinnad anti isiklikkude saavutuste ja ühiskonna kasuks ülesnäidatud teenete eest.

Emmi Tõkke-Bellwoodile avaldati austust ja anti auhind tema 42. a. kutsetegevuse kestel ülesnäidatud teenete eest nais-võimlemise, kehalise kasvatuse, spordi ja administratsiooni alal. Auhinnaks oli hõbedast skulptuur. Austusaktus, mille nimeks oli „1982 Awards for Women" kanti üle televisiooni kaudu kogu riigi ulatuses.

Emmi Tõkke-Bellwood pärineb Tallinnast. Ta lõpetas Tartu Kehalise Kasvatuse Instituudi 1940. a. Peale II Maailmasõda abiellus ta Uus-Meremaa spordiinstruktori Jim Bellwoodiga.

Elama asudes Uus-Meremaale Emmi Tõkke-Bellwood on töötanud Dunedini Ülikooli kehalise kasvatuse osakonna õppejõuna, Queen Victoria koolis Aucklandis kehalise kasvatuse õpetajana, samuti tegev olnud võimlemisinstruktorite ja vahekohtunike väljaõpetamisega ning tervishoiu võimlemise nõuandjana.

Emmi Tõkke-Bellwoodi peetakse Uus-Meremaa naiste rütmilise võimlemise pioneeriks. Tema ekspertliku väljaõpetamise tulemusena Uus-Meremaa nais-võistlusvõimlejad on saavutanud häid tulemusi rahvusvahelistel võistlustel. 3.—5. dets., k.a. toimuvad Aucklandis rahvusvahelised naiste rütmilise võimlemise võistlused, millest osa võtavad Austraalia, Brasiilia, Hiina, Jaapani, Kanada, Mehhiko, Uus-Meremaa ja USA nais-võistlusvõimlejad. Emmi Tõkke-Bellwood on võistluste peakorraldaja.

Tunnustuseks tehtud töö ja saavutuste eest nais-võimlemise ja kehalise kasvatuse arendamisel Uus-Meremaal,

austati Emmi Tõkke-Bellwoodi 1980. a. kuninganna Elisabeth II Q.S.O. teenetemedaliga (Companion of the Queens Service order for Community Service).

Jutuajamisel Emmi Tõkke-Bellwood ütles, et saadud auhind ja teenetemedal pole kuidagi ainult temale isiklikult, vaid palju suurem väärtus tema kodumaa Eesti nimele ja selle võimlemise- ning spordiliikumisele.

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

Spordiuudiseid kodumaalt

N. Liidu orienteerimise meistrivõistlused peeti Velikije Lukis. Võistkondlikult tulid esimeseks Eesti orienteerijad 13,5 miinuspunktiga. Meeste 13,8 km 18 kontrollpunktiga rajal oli parim eestlane kolmandale kohale tulnud N. Järveoja, aeg 1:38.17, viies A. Kivikas, kaheksas J. Tasa. Naiste 7,6 km 10 kp rajal parim eestlanna kümnendale kohale tulnud R. Johanson. Noormeeste 8,6 km 10 kp rajal oli parim eestlane kolmandale kohale tulnud I. Ümarik. Tütarlaste 5,3 km 6 kp rajal seitsmendale kohale tulnud M. Kerem.

Teatejooksudes meeste 4 x 10,4 km 18 kp oli esimene Eesti võistkond ajaga 4:29.20. Naiste 4 x 5,8 km 11 kp oli teine Eesti naiskond ajaga 3:45.30. Noormeeste 2 x 6,5 km 11 kp teine Eesti 1:42.50 ja tütarlaste 2 x 4,5 km olid kolmandad eestlannad ajaga 1:37.18.

☆

Moskvas peeti augustis noorte aerutajate katsevõistlused, milline õigus on antud spordiühing „Trud'ile". Kõik viis eesti noort olid Pärnust. Ühesüstade 500 meetris võitis Uko Kõrge, Helios Sepp oli kolmas. 1000 meetris sai Sepp teise ja Kõrge neljanda koha. Koos võitsid nad kahesüstal nii 500 meetris kui ka 1000 meetris. Eeri Tampak tuli esimeseks ühekanuude 500 meetris. Neidude ühesüstade 500 meetris lõpetas Kaire Kurvet teisena. Koos Margit Kaljoga kahesüstal said nad aga esikoha. Kõik viis jäeti treeningulaagrisse N. Liidu meistrivõistlusteks ette valmistama.

☆

Meistrivõistlused peeti olümpiakanalil augusti viimasel nädalavahetusel. Seal sai Eesti kaks meistritiitlit, lisaks samapalju pronksmedaleid. Uko Kõrge ja Helios Sepp võitsid ülekaalukalt kahesüstade 1000 meetris. Istusid 20 minutit hiljem neljasüsta ja tulid ka selle koosseisus N. Liidu noortemeistriks.

Helios Sepp sai ühesüstade 500 meetris pronksmedali, U. Kõrge jäi kuendaks. Ühekanuude 500 meetris oli Eeri Tompak viies. Margit Kaljo ja Kaire Kurvet said neljasüstal pronksmedali.

1920-ndate aastate lõpupoole saabus Tallinna Noortemeeste Kristlikule Ühingule korvpallitreener USA-st. Mr. A. Nestle oli Springfield Mass. kehakasvatuse ülikooli õppejõud. Tema treeningumeetod ja abivalmis suhtumine sportlastesse viis mõne aastaga Eesti korvpalli Euroopa tasemele. Mitmed käsipallimeeskondade võistlureisid tõendasid, et Eesti korvpalli tase oli tol ajal kõrgemal mõnestki Euroopa suur-riigi mängutasemest.

1930-ndate aastate alul saadeti NMKÜ poolt veel kolm eestlast Springfield'i kehakasvatuse ülikooli, kes kõik pärast lõpetamist rakendasid oma teadmisi NMKÜ juures — Herbert Niiler Tartus, Richard Mast ja Artur Grünberg Tallinnas. A. Grünberg oli samal ajal ka Westholmi Gümnaasiumi kehakasvatuse õppejõuks.

Pildil Tallinna NMKÜ korvpallimeeskond aastal 1929: Esimene rida vasakult — Nooni, Budzius, Ratnik, Vikat, Viksten, Vesilind, Altok. Teine rida — A. Nestle (treener), Greenbaum, Tõnso, Randmer, Mägi, Randman, R. Mast (NMKÜ sekretär).

Foto: Karl Osol, Tallinn

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saat. kuluc ¢
EESTI SKAUTLUS VIISKÜMMEND AASTAT	2.—	$1.—
ESTONIAN SCOUTING	3.—	.35
Fred Limberg — ISAMAA EEST	18.—	.70
EDUARD RÜGA graafik ja maalija	10.—	.50
A. Käbin — VAIM JA MULD	5.—	.70
Ivar Ivask — ELUKOGU	10.—	$1.—
L. Kaagjärv — AASTAPÜHAD piibliteoloogilisi vaatlusi	7.50	$1.—
Heino Jõe — LUGU KÄBIST, LUGU KÄNNUST	2.—	.35
Evald Mänd — AASTATE PÄRAND (kolmas valimik vaimulikke vaatlusi)	8.—	.50
Juhan Kangur — VAIM, VÕIM JA VABADUS	7.50	.80
Hanno Kompus — KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE	11.—	.85
Anna Ahmatova—Marie Under — REEKVIEM	3.50	.35
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕÕRSILE	10.—	.80
Herbert Michelson — SKAUTLIKUL TEEL	3.—	.80
Herbert Michelson — NOORSOOTÖÖ RADADEL	3.—	.80
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	.80
ESTONIAN OFFICIAL GUIDE	5.—	.40
Paul Laan — MÕTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	.30
A. Küng — A DREAM OF FREEDOM	18.—	.70
August Kubja — KADUNUD KODUD — mälestused	4.—	.30
August Kubja — MÄLESTUSI KODUSAARELT	2.—	.30
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	4.—	.30
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	8.—	.90
Salme Ekbaum — AJATAR (luuletuskogu)	4.—	.30
Ants Vomm — RISTSÕNAD I	2.50	.30
Ants Vomm — RISTSÕNAD II	2.25	.30
Ants Vomm — MINU HING (luuletuskogu)	20.—	.40
Aarand Roos — JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS	5.—	.40
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	8.80	.40
Urve Kareks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	.30
Hannes Oja — KOPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	.30
Hannes Oja — TUNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	.30
Andres Küng — MIS TOIMUS SOOMES?	14.—	.50
Einar Sanden — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	.50
VARRAKU JUTULEHT — KUS ON NEEME VANAVAARA?	5.—	.50
V. Veedam — LURICH AMEERIKAS	8.—	.70
VARRAK — kevad 1982	5.—	.50
E. Uustalu — TAGURPIDI SÕUDES (Mälestusi 1914—1943)	18.—	$1.—
A. Roos — RÄNDAMAIE (luuletuskogu)	6.—	.70
K. Randsepp — RISTIGA MÄRGITUD	12.—	$1.—
Prof. Felix Oinas — KALEVIPOEG KUTKES j.m. esseid	13.—	$1.—
E. Sanden „SÜDA JA KIVID"	19.50	.70
I. Külvet — NÄITEMÄNGURAAMAT (5 näidendit)	15.—	.70

RAAMATUID LASTELE:

KALEVIPOEG (õppe- ja tööraamat lastele)	3.—	.50
ÕPETA MIND LUGEMA I (õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	4.—	.50
ÕPETA MIND LUGEMA II (õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	5.—	.50
EESTI KEELE HARJUTUSTIK I	3.—	.50
PIKKE MIKKE — Tuttsaba ja vuttsaba	2.50	.50

Marion Foster Washburne

ÕNNELIKU MAA OTSINGUL

Eesti — päikesekiir pilvede vahel

15.

Hüüti jaama nimi, kus härra Hünerson pidi lahkuma ning me jätsime jumalaga. Meie äsjane kõnelus oli väga sobiva teemaga inimesele, kes sõidab Narva. On ju Narva piirilinn, tähtis sadam, ning näinud mitmeid suuri lahinguid.

Ma ei asunud elama Narva, vaid Narva-Jõesuhu, mis on ilusa liivarannaga suvituskoht ja mille nimi tuleb sellest, et sealt voolab Narva jõgi merre. Enne Vabadussõda oli see St. Petersburgi rikaste perekondade mängumaa. Mu elukohaks oligi valge villa, mis varemalt oli kuulunud rikkale vene perekonnale. Teise korruse katusaed toetus valgetele sammastele ning villal oli ka oma torn, kust lehvis eesti sinimust-valge lipp. Sinine on taeva värv, must on maa värv ja valge on tõe värv. Aed maja ees oli nn. „kunstaed", väga hoolitsetud ja pügatud, ning seal asus paviljon sildiga „American Cocktail Bar". Minu auks oli paviljoni kohale ülestõmmatud Ameerika lipp. Ja seal olin siis mina — äsjane Tartu Karskusseltsi külaline!

Järgmise päeva hommikul istusin allkorruse avaras elutoas ja ootasin Narva keskkooli inglise keele õpetajat, preili Kibbermani. Elutuba oli lumivalge ruum, punaste moonidega ääristatud valge vaibaga; mööbel oli samuti valge ja kullatud puuosadega, toolide ja sohvade katted olid punasest sametist. Akende ees olid rasked, punasest sametist eesriided, parkettpõrand oli värskelt poonitud, valgest marmorist kaminaõõnes asusid punased, kuldsete ilustustega vaasid ning valgetel seintel olid vanad itaalia õlimaalid raudriides rüütlitest ning sulgede, pärlite ja pitsidega ülekülvatud naistest.

Külalised, kes sellest ruumist läbi ruttasid, olid riietatud kas tenniseks või supluseks ning nad sobisid siia vanaaegsesse ruumi samavähe kui minagi. Mul oli tunne, et siin sobiks kanda ainult pikka maadmööda lohisevat siidkleiti, pompaduursoengut ning lehvikut.

Preili Kibberman viis mu laevaga Narva. Laev oli aeglane ja peatus peagu igal sillal, et peale võtta lõbusõitjaid või inimesi, kes Narvas tööl käisid. Jõekallastel mäletsesid lehmad, lapsed mängisid vees, sõudepaadid libisesid mööda siledat veepinda vaheldumisi purjekate ja mootorpaatidega. Kõik oli rahulik ja pastoraalne, just nagu mõnel vanaaegsel maalil.

Ja ometigi oli see jõgi näinud nii palju verist ajalugu. Mitmete sajandite jooksul oli see olnud piiriks Eesti ja Venemaa vahel. Piir asus nüüd küll paar miili jõest eemal ning jõgi kuulus täielikult Eestile. Taanlased vallutasid jõe läänekalda 13.-dal sajandil ning ehitasid sinna Hermani kindluse, mida rootslased hiljem kasutasid. Kindlus on praegu alles ning seda kasutatakse sõjaväebarakkideks ning sõjaväeõppusteks. Idakaldal asub Ivangorodi kindlus, mille püstitasid venelased 15.-dal sajandil ja mis leiab samasugust kasutamist kui Hermani kindlus.

Kuulu järgi olevat üks ameerika külaline siin seistes lausunud: „See on Euroopa huvitavaim paik, sest just siin, selle koha peal, saavad kokku Ida ja Lääs." Tal oli õigus, see on tõepolest paik, kus Ida on Läänele kallale tunginud jälle ja jälle. Kaks kindlust esindasid kahte täiesti erinevat maailma. Praegu, kus mõlemad kuuluvad samale riigile, on nad vahipostiks ühe kolmanda uue võimu vastu, mida nimetatakse kommunismiks. Viimased võitlused peeti Narva all eestlaste ja bolshevikkude vahel siis, kui viimased püüdsid oma marksistlike ideedega eestlastele näidata, milline peaks maailm olema ning eestlased jällegi omakorda püüdsid säilitada oma vabadust, et iseseisvalt väljanuputada, milline maailm neile sobib.

Narva sadamas üürisime voorimehe ja sõitsime üles linna mööda järsku, taevapoole tõusvat teed, mis oli ehitatud otsekui hiigelsuurte vallide peale.

„Mis need on?" küsisin.

„Vanad bastionid, need ehitati pärast tulirelvade ja püssirohu avastamist. Siin oli neli rida kahureid nii linna kui jõe kaitseks ning kahekordsed kasematid. Narva oli tol ajal kõige võimsam kindlus kogu Baltimaadel."

Narva erineb suuresti kõikidest seninähtud linnadest. Ta mõjub kuidagi raskepäraselt, on see ju tegelikult kindluselinn, mis asub kaljusel kõrgendikul. Kivised tänavad ja väljakud on puudeta, vanad kivimajad väikeste akendega ja raskete puu-ustega, kitsaste ja kõrgete kilpkatustega, kirikutornid saledad ning üle kõige domineerib vene katedraal oma viie sinise kupliga.

Kõik ehitused on barokkstiilis läbiviidud ja väga ühtlased. Selle põhjuseks on asjaolu, et linn põles maha 1610. aastal ning ehitati uuesti üles, aga ehitusmaterjaliks oli siis juba kivi. Hilisemad tulekahjud — ja neid on Narvas olnud mitmeid — jätsid kivid alles ja linna uuesti ülesehitades toimus see endises stiilis.

Ma nimetaksin Pärnut aedlinnaks, Tallinnat gooti linnaks, Tartut klassikaliseks linnaks ning Narvat barokklinnaks.

Jõgi, mis kunagi moodustas piiri kahe maailma vahel ja mida tuli valvata nii ööl kui päeval, on nüüd kaubalaevade ja lõbusõitjate päralt. Selle alamjooksul asuvad puuhoovid, riidevabrikud ja muud tehased, ülemjooksul asub supelrand, rahulikud metsateed ja sadam, kuhu pääsevad ligi laevad mitmetelt maadelt.

Esimene hoone, kuhu sisenesime, oli vana kirik, mis oli näinud ajaloo mitmeid palgeid. Habemega munk kõrvalolevast kloostrist näitas meile kiriku barbaarselt kaunist sisemust. Kirik oli paksult viirukilõhna täis, sinna ei pääsenud ligi ükski värske õhupuhang. Kiriku olid ehitanud taanlased kolmeteistkümnendal sajandil. See oli tol ajal katoliku kirik, kuid pärast ususõdasid sai sellest luterikirik. Sellest ajast pärineb kõrge kantsel ja erakordselt kaunis elevandiluust lõigatud krutsifiks, mille küljes rippus valgetest vahalilledest pärg. Mind ei haaranud mitte niivõrd nägu, kui just Ristilöödu põlved, mis tugevasti teineteise vastu olid surutud, et keharaskust vähendada, nii et naelutatud jalgadel oleks kergem.

Nüüd oli see vene-ortodokskirik, täis kullast ja hõbedast ikoone, mis ehitud rubiinide ja teemantitega, vääriskive leidus ka väikestel altaritel. Kuldsed küünlajalad ulatusid peagu laeni, neis põlesid elektrituled. Ikoonide väärismetallid ja kalliskivid särasid täies hiilguses, kuid Jeesuse ja ta ema, pühakute ja inglite näod olid aegade jooksul tuhmunud ning tumedaks muutunud.

☆

Sooritasime kiirvisiidi Narva linnapeale vanas ilusas raekojas. Rikkaliku ornamentikaga raekoja portaali juurde viis lai trepp. Linna vapp kujutas kala ja mõõka. Linnapea näitas meile koosolekute saali, kus lakke olid maalitud zodiaagi tähtkujud, raekoja suures saalis olid toimunud jumalateenistused siis, kui linn oli sõja tallermaa — ja seda nii mitmel korral.

Küsisin, kas Narval peale mitmesuguste maksude on veel mõni teine tuluallikas ning sain vastuseks:

„On küll. Linnale kuuluvad suured metsad ja saeveskid, samuti bussiliinid, mida linn käigus hoiab ja aurulaevad. Nii saame makse vähendada ning linna elu paremini korraldada."

„Kas elekter kuulub linnale? Olen kuulnud, et Narva jõel asuvad suured kosed."

Linnapea nägu tõmbus pilve ja jätkates, rääkis väga ettevaatlikult; nähtavasti olin puudutanud õrna kohta.

„Ei. Elekter kuulub erafirmale. Selle üle käib praegu debatt. Firma tõendab, et vesi kuulub temale kuna maa mõlemal pool jõge kuulub talle. Kuid meie advokaadid jällegi on arvamisel, et vesi kuulub valitsusele, ükskõik, kellele kuulub maa mõlemal jõekaldal. See küsimus pole veel lahendatud."

Esitasin talle küsimusi Kreenholmi vabriku kohta. Ma polnud seda unustanud — olid ju eelmisel aastal selle käitise valgustatud aknad kesköö ajal mulle tugeva mulje jätnud.

„Kreenholm oli suurim tekstiilivabrik kogu Euroopas," vastas ta. „Seal said tööd üle 11 000 inimese. Enne sõda varustas Kreenholm tervet suurt vene turgu."

„Kui palju on seal praegu töölisi?"

(Järgneb)

ADVOKAADID

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-5779,
kodus 762-2367

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

JOHN E. SOOSAAR, C. A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

Vaipade ja mööbli keemiline puhastus
„Stainguard" hinna sees
Sõõgituba, elutuba ja koridor
$59.95
Pensionäride kortereile hinnaalandus. Samuti akende pesemine.
Peeter Valing
Tel. 690-4961

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
Kuulutusi võetakse vastu:
Toimetaja kodus
väljaspool tööaega:
Hannes Oja 481-5316
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

üks toll ühel veerul	$4.25
esiktüljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

Kuulutuste hinnad:

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. Vaba Eestlase talitus
1955 Leslie St.
Don Mills, Ont.
M3B 2M3
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Lelda Marley
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

TUUDUR VETTIK 1898–1982

Tuudur Vettik ,eesti koorimuusika ja koorikompositsiooni hiiglane on läinud sinnapoole Manala jõge. Ta ei läinud sinna ei väsinud taidurina ega allaandnud eestlasena. Tema soovide koldes hõõgusid lootuse sõed tuliselt veel viimasel minutil — nagu võime kogeda tema laulude kogudest ja loomingu sisust.

Tuudur Vettik on eesti muusikaajaloos selleks kunstnikuks, kes aluse paneb teaduslikule eestikeelsele vokaalmuusikale.

Kui Tuudur Vettik lõpetab Tallinna Konservatooriumi on ta varsti edukate kooride: Tallinna Rahvaülikooli Segakoori ja Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu segakoori juht. Samal ajal on ta muusikaõpetajaks Jakob Westholmi poeglaste eragümnaasiumis. Tema hoolest ja osavusest kasvas Westholmi õpilaste muusikaharrastus nii kõrgele, et kooli kontsertideks on vaja Estonia kontsertsaali.

Tegevus Koolinoorte ja Rahvaülikooli kooridega kulmineerub koorimuusika ajaloo põnevateks kontsertideks eriti värske eesti heliloomingu tutvustamise ja toetamise kaudu kooride kavades. Tuudur Vettiku koorid on sagedased külalised vokaalkontsertidel ringhäälingus. Kõige sellega seletub kuidas alles 1925. aastal konservatooriumi lõpetanud noor helikunstnik astub üldlaulupidude juhipulti juba 1933. aastal ja jääb sinna püsivalt pikemaks ajaks. Alles hilisemad poliitilised sündmused ja vene okupatsioon tõukavad ta sealt minema.

Vettiku aktiivsus ja tähendus eesti koorimuusika kvaliteedi tõstmisel ei piirdu ainult tema otsese, alati muusikaliselt tähelepanuäratava tööga laulukoorides. Siin valitseb ta oma lauluväge nii esteetiliselt kui ka juhatamistehnilise sarmiga. Vettik juhina on alati sütitav, ergutav, väga nõudlik — eriti intonatsiooni ja diktsiooni suhtes — kuldselt selge ja kirjeldusrohke juhatamise välimuses.

Tema koorimuusika „testamendid" „Koorijuhi käsiraamat", „Noodiõpetus koorilauljaile" ning „Diktsioon laulus" on senises eestikeelses trükisõnas ainulaadsed ja ainukordsed. Nende raamatute kaudu on Vettikul võimalik luua kujunenud kooli eesti keele kasutamisel olgu siis laulus või heliloomingus.

1927. aastast alates on Vettik tegev õppejõuna Tallinna Konservatooriumis. Ta astub August Topmani järglasena juhtima Keskkooli laulu- ja muusikaõpetajate klassi.

1944. a. asutatakse Tallinna Konservatooriumi juurde koorijuhatamise eriala klass. Selle klassi juhatajaks saab — nagu iseenesest mõistetavalt Tuudur Vettik. Sama klassi juhatajana antakse talle viimaks ka professori tiitel (1947).

Raamatus „Tallinna Riiklik Konservatoorium" (Tallinn, 1979) leidub märge, et Tuudur Vettik oli — peale sõda — konservatooriumis tegev aastatel „1944—1950 ja 1957—1962".

Aeg 1950. kuni 1957. aastani on Vettiku elus selleks okasteeks, mida läbivad inimesed, kes ilma kriitikata või sõnatult alla ei anna okupatsioonidele.

See on aeg, mil Vettik ta oma sõnade järgi asub „täienduskursustel". Kontrollitud juttude järgi olevat Vettik, samuti veel kaks teist iseseisvusaegset eesti heliloojat kiskunud venelaste viha endale ühe laulupeo kava kaudu. Repertuaarikomisjoni ülesannetes olevat need kolm meest deklareerinud, et nad juba kujundatud kava enam muuta ega täiendada ei oska. (Küllap nõuti nendelt rohkem „sotsialistlikult valvsaid" laule). Keeldumise tagajärjeks oli sunduslik „õppereis".

Kui Vettiku nimi eesti koorimuusika foorumilt kaob aastal 1950, siis hiljem vilksatab ta veel siin ja seal, korraks isegi üldlaulupeo juhtide hulgas. Konservatooriumi õppejõuna näeme Vettikut ka veel lühemat aega. Keegi teadis rääkida, et tolleaegsel Konservatooriumi direktoril olevat Vettiku tööle tagasivõtmise pärast olnud oma „ülemustega" suuri arusaamatusi. Samuti teati rääkida, et ta tegi seda eelkõige Vettikule parema pensioni hankimise sihiga.

Tuudur Vettik ei olnud ainult muusikapedagoog ja oma aja parimaid koorijuhte. Tema kreedo — õnnelikul kombel on jäädvustatud tema lauludesse — olgu soolo või koori vormis.

Eesti muusikuid teise N. Liidu okupatsiooni ajal peale Vettiku vabanemist vangilaagrist. Vasakult Tuudor Vettik, lauljatar Emilie Karjus ja helilooja Enn Võrk. Võrk oli aastail 1945—50 **Tallinna Konservatooriumi õppejõud. „Puhastati välja"** ja nagu märgib **teatmeteos „Nõukogude Eesti muusika" oli Võrk pärast „NSV Liidu Muusikafondi Eesti Vabariikliku osakonna juures klaverihäälestajaks". Võrk suri 20. sept. 1962 Tallinnas. Teme „Lilleside"** on jätkuvalt **keelatud laul.**

1968. aastal ilmub Tallinnas Tuudur Vettiku kogu „Meeskooriaule". Selles kogus leiame 48 laulu, otse rahvaviisidele toetavana või siis kompositsioonidena.

1978. aastal ilmub Tallinnas tema „Segakoorilaule". Siit leiame koguni 71 laulu, mis omakorda on liigitatud: Patriootika, Lüürika, Lõbusad laulud ning Kolmed muistsed lausumissõnad.

Vahest kõige suurema lisaüllatusena selgub antud kahe kogu läbivaatamisel, et Vettik on ise ka tugeva karakteriga ja ilumeelega luuletaja. Kahes kogus leiame kokku 119 laulu, nendest 34 on Vettiku enda luulele loodud. Viimaste hulgas asuvad ka tema igihaljad ja ülipopulaarsed laulud nagu „Kuu", „Virmaliste valgus", ja „Üle Toonela tumeda vee".

Nii mees- kui segakoori vormis, peale ülalnimetatute tuletatagu meelde veel laule nagu „Su põhjamaa päikese kullast", „Mu sünnimaa", „Noktürn", „Krüsanteem", „Merellä on sinine", „Kui tuli tumeneb" ja „Humoresk". Kes meist poleks ühel või teisel teel kaasa elanud tema hoogsatele lauludele nagu „Viru tants" ja „Kaera Jaan".

Kahe kogu peale kokku leidub 12 laulu suhtes märge, et see laul on kas mõnel võistlusel auhinnatud või eriliselt tunnustatud.

Kui Vettiku Segakoorilaulude kogu jõudis Torontosse, siis oli Vettik selle tooja välja õpetanud kuidas see peab kogu üle andma. Nõnda toimuski ühel kooriharjutusel järgmine stseen: külaline üteleb saajale: „Toon Teile tervitusi Tuudur Vettikult ja kingituseks tema värskelt ilmunud Segakoorilaulude kogu. Härra Vettik palus mind selle kogu üleandmisel pöörata oma kogu algusest mõned leheküljed edasi, panna käsi sinna vahele ning lausuda: need, mis ma ära pöörasin on „programmi" laulud, minu kogu algab alles siit."

Lauluks, millega Vettik ise oma kogu oleks soovinud alata, oli „Su Põhjamaa päikese kullast".

Vettiku eriline edu nii heliloojana kui koorijuhina on ilmselt varjutanud tema luuletajavõimekust. Samuti tundub, et Vettik on ise haaranud luulesule siis, kui tal midagi erilist südamel pakitseb ja mille vokaalmuusikaliseks väljenduseks luule, sõna puudub.

Laulus „Ballaad" — mis omal ajal on seisnud ka Toronto Eesti Meeskoori kavas — ütleb Vettik:

Elulainete vool tormab hiiglajõul,
mu laeva see loobib,
armutult murrab ta tüüri ja purje
ja roolipuud.
Võitlus ja töö võidavad surma öö.
Ka öö tormisel teel
ma laulan Elu võitluslaulu.

Selle laulu kirjutab Vettik aastal 1957. See on aasta, mil ta saabub tagasi oma „õppereisilt" ning talle Konservatooriumis jälle pisiülesandeid antakse.

Tuudur Vettik, kes nüüd puhkab „Põhjamaa päikese" paistel Eestimaa mullas on neid isamaa poegi, kes kõige ohtlikumatelgi aegadel on jäänud sirgeseljaliseks eestlaseks ning aina innustanud oma Pegasust seda väljendama nii helis kui ka kirjas.

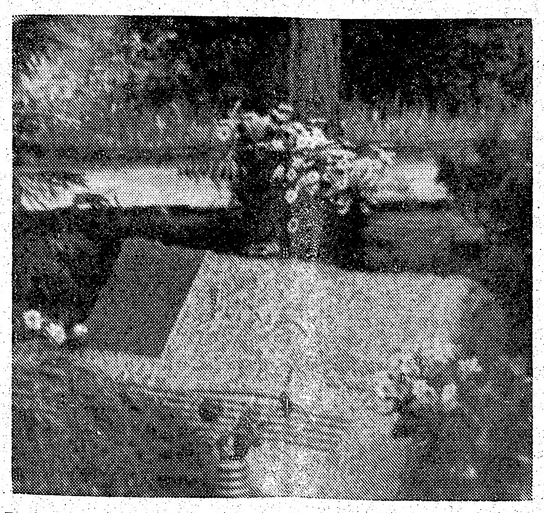

Prof. Tuudur Vettiku haud 1982. a. juulikuul.

ILMUS
EINAR SANDEN'i
„SÜDA JA KIVID"
Romaan
„Ehkki teos on otsene järg 1979 a. ilmunud „Loojangul lahkumine Tallinnast", on „Süda ja kivid" loetav ka iseseisva romaanina. Autor jätkab siin Karl Säre elukäigu jälgimist läbi kahe kontinendi kuni lõpplahenduseni ühes linnakeses Põhja-Devonis, Suurbritannias."
Saadaval VABA EESTLASE talitusest
Hind $19.50 + saateraha 70 c

Õiguse telgitagune pale

Ilmar Jaks, Neptun. Õiguse telgitagustest. Välis-Eesti & EMP, Stokholm 1982. 136 lk.

Juristist eesti kirjanik Ilmar Jaks sai Rootsis suurema kirjanikustipendiumi ja valis omale töökohaks Prantsusmaa. Seal valmis ta romaan „Talu" ja tänavu ilmunud lühiromaan „Neptun", mil on selgituseks all-pealkiri „Õiguse telgitagustest". Autor on pidanud vajalikuks oma teosele lisada, et teos on autori väljamõeldis ka siis, kui mõni neil lehekülgedel end ühes või teises mõttes ära ei tunne, siis on järelikult tegemist juhusliku erinevusega.

Kuigi teost läbib peateemana „Neptuni" nimelise laeva eest kahjutasu saamise protsess, siis on selle kõrval üsnagi eelmisest sõltumatuid lisamotiive, mis teosele annavad juristi mõtiskluste ilme ja oma kundede inimlike eluprobleemide üle vaatlusi, kus advokaati on vajatud oma arvatava õiguse jalule seadmiseks.

Seda õigust vajas ka endine laevakapten Straumits, kellele õigusprobleem oli nagu mingi positsiooni saavutamine, kellele jurist ei olnud mitte alati õigusteadlane, vaid veegi rohkem vajalik psühholoogina, hingehoidjana, olles oma kundedele sageli pihiisaks.

„Neptun" oli lastud põhja II maailmasõjas ja endine kapten nõudis sõjajärgsel ajal kahjutasu Lääne-Saksamaa valitsuselt. Otsus väljamaksmiseks olevat juba ammu vastavate organite poolt tehtud, kuid väljamaks oli tehtud laeva peaosanikuks olnud Sule advokaadile. Ometi suri Sule varsti ja ta advokaat „vaikivat nagu haud", Straumits polevat ühelegi järelepärimisele seni vastust saanud, kuigi tal oli laeva osanikuna „õigus summadele" ja informatsioonile. Nendest summadest kuuluvat talle 15 protsenti.

Aga mitte niivõrd tegevus rahasummade kättesaamisel kui õigusenõudja isk on teoses esiplaanile toodud. Autor ütleb juba teose alul, et „Straumits on surnud", aga ta peab sellest jutustama, episoodist oma advokaadi praksise ühtesoodu tulevate ja minevate inimestega ning juriidilisest probleemist, mis ei oma kunagi kindlaid vorme, vaid omab järjest uusi aspekte, kuni lõpuks on hoopis midagi muud.

Sellise õigusfilosoofilise lähtealusega kirjeldab Jaks mitte ainult Straumitsa, vaid ka mitme teise juhtumeid. Jurist saab alles siis klienti kaitsta, kui ta on teadlik temast inimesena, kelle pinnal eksimused on toimunud. Kliendid tulevad juristi juurde abi saama õiguse saamiseks või siis, kui neilt õigust tahetakse võtta; alati on siiski omakasutaotlus peamiseks põhjuseks ja Jaks juristina kirjeldabki neid inimlikke kogemusi, kus inimese omakasupüüdlikkus tingib advokaadilt abi nõutamise, kui oma jõud on nõrk legaalse paragrahvi sirgeks vedamiseks.

Jaks ütleb, et need juhtumid on tal saadud toimikuist „kõrvalproduktina", kus jurist ei ole enam oma kutseala töötaja, kel on kutsetegevuses vaikimiskohustus, vaid kui kirjanik, kellele klientidelt vastu vaatab rikkalik inimportreede galerii. Jaksil on juristile omane loogiline ja selge stiil, kus asjalikult, kuid mõningase iroonilise varjundiga jutustab ta oma juristi kogemusi tegelikus elus. Sel pinnal on see autori enesevaatlus, sest alles klientide arvamiste abil ja protsesside tõttu hakkab ta end õiguse tundjana tundma. Et selles on teatud määral eneseirooniat, näitab, et autor on saavutanud mingi vahekauguse senesest peategelasega ja suudab ka seda vastaspeeglis vaadelda.

Lühiromaani ulatusega teos on eesti kirjanduses omapärase näo ja sisuga, jutustus kaotatud õiguse nõudmisest, mis on sümboolne laiemas ulatuses kogu eesti ühiskonnale.

Kuigi raamatu kujundaja ja kaanejoonise autor on jäetud nimetamata, on seal Olev Mikiveri käekirjatunnused.

Hannes Oja

KODUMAA UUDISED

Hiljuti hinnati Martna sovhoosis Lähtru väikefarmis töötava lüpsja Leidi Kuusemaa tööd. Möödas oli 20 aastat päevast, mil 16-aastane Leidi võttis enda hoolde tol ajal mahajäänuima lehmagrupi. Nüüdki talitab ja lüpsab ta üksi selles vanas laudas üle 80 lehma. Tänavu oli ta Eesti meister kannulüpsmises. Juubeli puhul toodi talle kingitusi ja lillekorv.

☆

Vääna jõgi, kunagine kodumaa lõhejõgi, on nii reostunud, et nimetatakse surnud jõeks. Jõesuu on võrguga suletud, et kalad jõkke ei satuks ja ei sureks. Jões pidi siiski olema veel väikseid maime, kes läbi võrgu sisse tungivad ja peagi surevad.

☆

Hiidlased hakkavad hobuseid kasvatama. Kuigi masinad on tänapäeval peaaegu hobused välja tõrjunud, on maainimestel, eriti aga metsamehel, hobune sageli päris asendamatu. Sellepärast peetakse Hiiumaa metsamajandis hobustest lugu. Nüüd pandi alus koguni hobuste tõufarmile. Tõuhobuseid on endale muretsenud ka teiste kolhooside majandid.

☆

Haapsalu linnas Wiedemani tänaval endises linna elementaarkoolis, kuhu 1877. aastal Vigala valla Paiba pereema tõi õppima oma teadmishimulised pojad Bernhardi ja Hansu, kellest esimene läks ajalukku 1905. aasta kangelasena ja teine eesti kunsti suurkujuna, asub linna lasteraamatukogu. Raamatukogu juures tegutseb ka laste „Valge Daami" suleklubi, kus noored proovivad oma kirjutamisvõimeid.

☆

Keila Tarbijate Kooperatiiv korraldas jaanuari teisel poolel uudse üritusena talvekaupade suurmüügi, mis mõneti kujutas endast laata. Seoses sellega oli suureks kaubamajaks ka kultuurimaja. Sel puhul avati endine valmisriiete kauplus, mistõttu oli enne müüki suuremaid võimalusi kaubaga lähemalt tutvumiseks. Samas oli korraldatud kooperatiivi liikmeile mitmesuguseid lõbusaid spordivõistlusi, mis olid peamiselt mõeldud perekondadest koostatud võistkondadele. Kuljuste helinal käis saanisõit ja lõpuks toimus kontsert.

☆

Pärnu jõgi on Eestis üks vimmade armastatumaid kudemiskohti. Viimasel ajal uurimused näitavad looduslike vimmavarude vähenemist, selleks et ei tekkiks puudust sisevete andidest, hoolitsetakse kalavarude eest ja nende kudemise soodustamiseks ja varude taastamiseks keelati Pärnu jõgikonnas Koigist kuni Pärnuni aastaringselt vimmapüük. Keelu alla kuuluvad ka harujõed Lokuta, Käru, Vändra, Navesti, Halliste ja Reiu. Püügikeeld on kehtiv esialgu 31. detsembrini 1984.

☆

Eesti Teaduste Akadeemia Küberneetika Instituudi ja Sõrve sovhoosi vahel sõlmiti koostöölepeing, mille kohaselt instituut annab majandile abi kevadtöödel, söötade varumisel ja kartulivõtul. Kuna Sõrve sovhoos on taimekasvatusmajand, antakse kevadtööde ajal abi eeskätt porgandiseemne külvil kapsataimede istutamisel jt. töödel, milleks Teaduste Akadeemia Instituudi teenistujad Tallinnast kohale tuuakse.

☆

Hiiumaal Putkaste sovhoositehnikumi töölistele oli möödunud majandusaasta raske ja hiidlased jäid „riigi ees võlgu": majand ei täitnud oma riiginormi, sest toodang lehma kohta langes eelmise aastaga võrreldes 206 kg. Momendil ei luba söödanappus otsustavat tõusu saavutada ja lootused tuleb asetada teisele poolaastale. Probleemi lahendamisel vaatavad hiidlased parteiorganisatsiooni poole, kus olevat 39 kommunisti; äsja võeti partei liikmeks lüpsja Ulvi Rautitsi, kes on ainuke lüpsjakommunist. Viimane asjaolu olevat murettekitav, ainult 10% töötajaist majandis on kommunistid, ülejäänud kas tehnikumi õpetajad või pensionärid, noored ei tundvat huvi sinna kuulumise vastu. Nüüd tahetakse majandi töö edutamiseks suurendada parteiliikmete arvu, mis tõenäoliselt ka lehmad paremini lüpsma paneb.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 26. oktoobril 1982 — Tuesday, October 26, 1982

BALTEX 7 eeloleval pühapäeval

Eeloleval pühapäeval, 31. oktoobril toimub St. Lawrence Hallis (King ja Jarvis St. nurgal) kolmandal korrusel Balti filatelistide näitus BALTEX 7. Näitus on avatud kell 10 hommikul ja jääb avatuks kuni kella 5-ni p.l.. Sissepääs kõigile tasuta.

Näitusel on esitatud Eesti filateeliat, postmarke ja kirju. Need on Toronto Eesti Filatelistide Seltsi liikmete kogudest ja käsitlevad Eesti vabariigi ajal ilmunud postmarkide väljaandeid.

Paavo Järvi jälle juhipuldis

Esmaspäeval, 18. okt. õhtul toimus New Brunswick'is, Rutgersi ülikooli uues Nicholas Music Center'is, Douglas College'i campuses, ülikooli „Mozart Orchestra" kontsert, mida juhatas Paavo Järvi. Noor dirigent täiendas oma sellealaseid teadmisi ja oskusi möödunud suvel Salzburgis.

Kontserdi kava I osa sisaldas avamängu Mozarti ooperist „Impressaario" ja sama helilooja kontserdi flöödile ja harfile. Teises osas oli Tshaikovski Viies sümfoonia. Orkester on heatasemeline, kuna selles mängib kaasa ka rida professionaale.

wintario

21. oktoobril toimunud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 572670, $10.000 võitsid piletid nr-d 351448 ja 094347, $1000 — 14499, $100 — 1817, $10 — 466, $50 segijärjekorras numbrid 573042 ja tasuta piletiraamatu numbrid 86. Punase palli võidu $1000 võitsid piletid numbritega 754113.

Sündmuste kalender

Neljapäeval, 28. oktoobril kell 8 õ. Eesti Majas TE Aiandusklubi korraldusel Hilja Jukkumi loeng: „Kõrvitsad, piprad ja aedviljade säilitamine".

Reedel, 29. oktoobril kell 8 õ. Tartu College'is AK korraldusel „Rasvaste kivi ja Rulli tants".

Pühapäeval, 31. oktoobril kell 3 p.l. Eesti Majas E. Invaliidetoetav Naisring Torontos korraldusel moenäitus.

Laupäeval, 6. ja pühapäeval, 7. nov. Eesti Majas Joann Saarniidu tööde näitus.

Laupäeval, 6. novembril kell 7.30 õ. Eesti Maja suures saalis TE Skaudisõprade Seltsi sügispidu „Kotkajärve ball".

Pühapäeval, 7. novembril kell 5 p.l. Palace Pier The Club'is EKK korraldab kella-viie-tee.

Reedel 12. novembril kell 6 õ. Club Harmonie ruumes Ratsarügemendi 65. aastapäeva tähistamiseks perekondlik koosviibimine õhtueinega.

Laupäeval, 13. novembril kell 7 õ. Eesti Maja suures saalis Hiidlaste Seltsi mardipidu.

Pühapäeval, 14. novembril kell 12 p. Tartu College'is Fotogrupp '82 esitab valguspilte ja fotosid.

Laupäeval, 20. novembril kell 6.30 õ. Eesti Majas TE Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi 25-a. juubelipidu.

Laupäeval, 27. novembril kell 7 õ. Leaside High School'is Eesti Rahvusteater esituses komöödia „Oi, noorus!"

SÜNNIKUULUTUS

TALVI ja OLEV MAIMETS

teatavad rõõmuga oma esimese lapse,

MARI TUULA,

sünnist 6. oktoobril 1982

EESTI MAJA TULUÕHTU

Sisukõllane ja meeleoluline killapidu

Möödunud laupäeval toimus Torontos maakondlike organisatsioonide ühiskorraldusel Eesti Maja tuluõhtu. Pidustus, millele nimeks oli antud killapidu, algas juba kella 3-st pealelõunal, kui alustati mitmesuguste näituste ja võistlustega. Pidustus oli oma iseloomult kaheosaline, ühel poolel kavaline tegevus kuni kella 9-ni ja siis nooremate seltskondlik osa. Osavõtjate arvu hinnatakse 600-le, kusjuures sellel puhul olid kõik Eesti Maja ruumid reserveeritud külastajaile, millega see oli omamoodi ka nagu avatud uste päev.

Eesti Maja väikses saalis oli etnograafiline näitus, mille korraldajaks oli Eesti Etnograafiline Ring. Selleks oli iga maakond andnud kasutamiseks oma maakonnale iseloomulikke riietus- ja tarbeesemeid. Kuna valik oli tehtud üksikuist esemeist, siis ei jätnud see ülekuhjumise tunnet ja seda võiks pidada üheks kaunimalt kujundatuks sellelaadiliste näituste pikas reas. Ruum oli otse paras väljapanekuks, võimaldades igale ühe rahvarõiva, mõned kootud ja tikitud esemed ja üksikuid puuesemeid.

Harjumaalt oli Rapla, Virumaalt Alutaguse, Järvamaalt Järva-Jaani, Viljandimaalt Paistu, Tartumaalt Nõo, Pärnumaalt Audru, Läänemaalt Kirbla, Saaremaalt Jämaja ja Kihelkonna, Võrumaalt Kanepi ja Petserimaalt naisterõivad, kuna Hiiu, Muhu ja Kihnu saarelt olid oma rahvarõivad. Nende juures kootud esemeid, vöösid, vanu kodumaalt kaasa toodud tekke,

Võrumaalt isegi 1880. aastal valmistatud vokk ja 1929. aastast pärit Erastvere Perenaiste Seltsi lipp.

Hiiu saarelt 1846. a. pärit võitoos, omapärane meenõu selle juurde kuuluva puulusikaga. Näitusel oli ka O. Rannamäe valmistatud puitesemeid.

Killapeo ametlik avamine toimus suures saalis. Killapeo toimkonna esimees J. Vihma tervitas kõigi maakondlike organisatsioonide nimel peolisi, öeldes, et see õhtu on tuluõhtuna Eesti Majas omapäraseks sündmuseks. Killapeoks nimetatud pidu on tegelikult lõikuspidude traditsiooni jätk. Tuluõhtu on korraldatud vajadusel, et ESTO-84 ajaks korda seada Eesti Maja ülemine köök. Kõik summad lähevad selle täiendamiseks ja uuendamiseks. Eesti Maja on vabade eestlaste kultuurikeskus, kus toimub tegevus igal päeval. See on eesti rahvuslik süda, mis tuksub kõigile. Hindame selle osa eesti ühiskonnas ja tuleb loota, et seda aidatakse säilitada rahvuskultuurilise ja välisvõitlusliku eestlaste keskusena, kus valitseks alati üksmeel.

Lõpuks ta avaldas tunnustust Eesti Maja juhatusele esimehega eesotsas, kes on hoolitsenud selle eest nagu oleks see nende oma kodu. Need mehed ja naised on tänasel pidustusel aukülalisteks, olgu neile vaba päev.

Selle järel maakondade rahvarõivais esindajad ja Miss Tallinn — Ellen Valter kinnitasid igale Eesti Maja juhatusliikmele lilleõie rinnale.

Enne kava edasiminekut võttis sõna E. Aleve, öeldes et ei 1981. a. Killamängud ega tänane killapidu poleks saanud teoks, kui poleks killajuhti olnud, kes maakondlikke esindajaid oleks eest vedanud ja tagant lükanud. Ta kutsus J. Vihma koos abikaasaga lavale ja Miss Tallinn kinnitas mõlema rinnale lilled. E. Aleve soovis, et see pidustus muutuks traditsiooniks ka tulevikus.

Järgmisena võttis sõna Eesti Maja esimees O. Piil, öeldes Eesti Maja juhatuse nimel külalistele tere tulemast killapeole.

Ta hindas maakondade ühisalgatust selleks, et meile jääks püsima meie ühiskodu, sest Eesti Maja on meie tuleviku pandiks.

Kuid ta soovis, et sest saaks traditsioon meie ühiskonna ühisvaimu päevaks.

Järgnes pidupäeva esimene osa kirev kava. Rohkearvuline rahvapillide orkester esitas O. Haameri juhatusel valiku eesti rahvaviisidest ja rahvalikest helitöödest. Orkester esines bravuurselt ja rütmikalt ning andis killapeole meeleolulise sissejuhatuse.

Edasi laulsid Andres Tamm ja Erik Verder, esimene saati kitarril. Hiljem laulsid teistkordselt teise valiku laule,

üks neist hiljuti valminud A. Tamme omaloominguline helitöö.

Juba alul äratas tähelepanu lava dekoratsiooniks olnud lainetav meri, järgmises kavaosas tõusidki lainetest näkineiud, Kai Kääridi tantsustuudio tütarlapsed, esitades meremotiivilise tantsu.

Maakondlikest lauluansambleist esines Hiiu naiskoor, P. Sõrra akordionisaatel.

Koor oli ühtlases Pühalepa rahvarõivais ja sai oma humoristliku sisuga laulude eest rohke aplausi.

Järgmiseks mängisid külapillimehed, Ä. Kääríd, L. Riis ja H. Sulg tantsumuusikalisi palasid, saatsid Elna Libe ja August Tuvikese organiseeritud ühislaule ja ringmängutantsu.

Eesti Kunstide Keskuse poolt oli diapositiivide film Killamängud 1981, foto Martin Kabalilt, heli Jaak Järvelt. Taustatekstis anti edasi J. Vihma avasõna, piiskop K. Raudsepa palvus ja aupeakonsul I. Heinsoo tervitus. Diapositiividega meenutati ja elustati rahvamängulist suursündmust.

Õhtu viimaseks osaks oli „ooper" „Killukesi Eesti laulupeo ajaloost ehk kuidas Nõõkvere pasunakoor ESTO-le sai". „Ooper" oli sisuliselt loeng, mille pidas H. Mürk diapositiividega.

Ta rääkis eesti rahvaluules kirjeldatud laulu võimust, mida orjaaeg ei suutnud lämmatada, kuni 1869. a. I laulupeoga tärkas laulu väärtuse tunne ja teadmine eestlastena olemisest.

I laulupeol oli 789 laulumeest ja 56 pillimeest (naisi seekord laulujaiks ei võetud), kes vägevas laulus tõotasid kalliks pidada õitsvat eesti rada kuni surmani.

I pilt viis vaataja 1869. a. Nõõkvere valda Mistahes kihelkonnas, kus alustati pasunakooriga; teises vallas alustati laulukooriga. Teine pilt on olevikust 1982, kus toimub killamängude koosolek ja algab ettevalmistus ESTO-82-ks, mis lõpeb esimese laulupeo hoogsa rahvusliku lauluga.

Ooperis olid tegelasteks Mart Laanemäe Paabo Laiskhausina, Andres Raudsepp naabervalla vanemana, Leida Järvi külanaisena

ja Evi Tarkus Paabo kallimana, kes alul ei tahtnud kuuldagi, et tema peigmees võiks üksinda Tartu linna minna,

Harri Mürk killamängude juhatajana, lisaks külainimesi, killamängude juhatus. Teose tekst H. Mürgilt, muusikaline seade dr. R. Toilt. Diapositiivid viimaselt ja dr. E. Arujalt. See oli H. Mürgile kolmandas näidendis kaasamängimine ühe nädala jooksul.

Sidemepidajaks programmi ja publiku vahel oli Tallinn-Tartu-Türi ringhääling, mille diktor V. Salo mõistis rahvapäraselt olukordi selgitada. Miljöö-omapära aga suurendasid seintele asetatud vanasõnad ja kõnekäänud. Pidustuse kujutavkunstilisel poolel oli keskmises saalis Peeter Sepa kunstinäitus.

Pärast ooperit, mis vanemaile pakkus liigutavalt sooja elamuse ja nooremaile ajaloolise õppetunni, hakkasid vanemad lahkuma,

kuna M. Vahtra orkester „Orpheus" alustas mängimist ja publiku hulgas hakkas pidevalt suurenema noorte osa.

Eesti Maja tuluõhtuna oli sel ilmselt edu ja sajad eestlased tundsid oma rahvusliku kodu heaks töötades headmeelt ja rahulolu. Seda hindas peale kava ka Eesti Maja juhatus, kus pr. Niitenberg ulatas J. Vihmale tänutäheks kimbu nelke ja esimees O. Piil tugeva käesurve.

Kui suur võib olla tuluõhtu tegelik sissetulek, oli järgneval pühapäeval veel selguseta,

aga võib olla siiski üllatavalt kõrge, suurem kui seda korraldajad julgesid alul arvata.

VÕISTLUSED

Samal ajal toimusid male- ja laskevõistlused. Malevõistlusel A-klassis tuli esimeseks Olav Raudoja, teiseks V. Pikand ja kolmandaks J. Järve; B-klassis jagasid 1—3 kohti Jüri Tassa, Ellen Meier, Hillar Sõrra, neljandaks tuli Mati Paju.

Laskevõistlustel 22-kal. spordipüssist oli individuaalselt esimene Arnold Kontus 94 silmaga, teine Jakob Vares 93 ja kolmas Hillar Sõrra 92 punktiga. Meeskondlikult tuli esimeseks Pärnumaa, teine Tartumaa, kolmas Harjumaa ja neljas Virumaa.

Eesti Maja väikses saalis toimus kahe eesti naiskunstniku näitus. Pildil vasakult Tiiu Kadak, Helmi Herman ja näitusekülalisena EKKT esimees Benita Vomm. Foto: Vaba Eestlane

Kahe naiskunstniku näitus

Paljude eesti ürituste nädalalõpul oli kujutavkunstilisel poolel kahe EKKT liikmeskonda kuuluva naiskunstniku näitus. Eesti Maja väikses saalis oli kokku väljapandud Tiiu Kadakult 23 väiksemamõõdulist tööd, peaaegu samane arv ka Helmi Hermanilt akvarelle, lisaks kuni paarkümmend numbrit rakuutehnikas keraamikat.

Kahel naiskunstnikul oli ühiseks nende huvi lillede vastu, kuna näitus koosneski peamiselt lillemotiividest. Huvitav aga oli selles osas, et näitas kuidas kasvõi samad lilled vormusid läbi erinevate loojaisiksuste täiesti erinevaiks stiililt ja koloriidilt, otse nagu kuulunuksid nad erimaailmadesse.

Tiiu Kadak kuulub nn. lillemaalijate hulka, kes sellisena äratas tähelepanu juba Lõuna-Aafrikas sealse floora tõetruu edasiandjana. Nüüd jätkab ta sama laadi Kanadas ja on leidnud lähistroopiliste õite asemele hoopis lihtsaid, otse igapäevaseid ja sageli tähelepanematuiks jäävaid lilli, mis on siiski üllatavalt värvierksad. Kuigi ta peamiselt katsub taimede osi tõetruuna edasi anda, on neis siiski märgatavalt palju ilutsemist, esteetilist meeleolu maalitavate taimede nägemisel. Sageli taustapaberi tumedale foonile asetab ta heledamaid värvitoone, mis on kohati otse õhuliselt õrnad, nagu looduseski tunnet sisendavad, et hingeõhk või käepuude võiks võililleseemnete pallist ebemeid hajutada. Publik hindas tema töid ja näituse kestel 9 tööd leidsid uued kodud.

Helmi Hermani lilled olid otse vastupidised. Seal ei olnud akvarellilist filigraanipeensust nagu oli Kadakule iseloomulik, vaid ta lilled olid nägemused meeleoludest ja värvidest, mis õhuliselt pinda katsid, sugereerides keskkonna tajumist, liüürilist luuleelamust suvelilminguile iseloomulike tundeiga.

H. Hermani keraamika näitas aga üllatavalt kunstipärast töödekogu, kus rakuutehnika mitmekülgsuses oli loodud esemeid soojades värvitoonides, peamiselt aga põletatud savi elavaks muudetud olemuses, mida ostjad ka tundsid ja omasid.

HO

Linnaselt kodakondsuse võtmise otsus kinnitati

Teatavasti tegi USA liidukohtunik Jacob Mishler otsuse Karl Linnaselt USA kodakondsus ära võtta tema vastu esitatud sõjakuritegude süüdistuse põhjal. Kohtunik tegi oma otsuse KGB-poolsete „tunnistajate" seletuste ja „dokumentide" alusel, pidades neid usaldusväärseiks. Linnase-poolsete tunnistajate vastupidiste tunnistustega ei arvestatud. Edasikaebus vahepeasesse apellatsioonikohtusse jäeti tagajärjetuks. 4. oktoobril kinnitas kõrgem liidukohus varem tehtud otsuse võtta K. Linnaselt ära USA kodakondsus.

Nüüd on K. Linnase deporteerimise küsimus käigus ja immigratsiooniosakonna kohtunikul tuleb määrata vastav kuupäev. K. Linnase advokaat Ivarst Berzins alustab nüüd uut protsessi deporteerimisotsuse vastu.

K. Linnase kohtuprotsess on nõudnud väga suuri summasid, mida on aidanud kanda omaksed ja sõbrad USA-s. Üksnes edasikaebamine kõrgemasse liidukohtusse on nõudnud üle $10.000. Toetajaile on „vastutasuks rahuldustunne", et kohtuprotsessidega on tehtud selgitustööd Balti rahvaste ja maade kannatuste valgustamiseks II maailmasõjas. Ameerika ajakirjandus on protsessi kasutanud peamiselt sensatsioonilisemaigulisteks kirjeldusteks juutide hävitamisest.

ERILINE VÄLJAMÜÜK

Tänavakingad — täielikult nahast — Itaaliast
$59.— tavaline hind $65.—

Õhtukingad lahtise kanna ja ninaga
$39.95—$42.95 tavaline hind $56.—

Lahtised kingad „slip-ons" Saksamaalt, ideaalsed nii toas kui väljas kandmiseks — firma Rhode (Freizeit)
pesusametist ja sametist $30.— tav. hind $35.—
nahast „slip-ons" $42.—, tav. hind $47.—

FINN FASHION SHOES
773 Mt. Pleasant Rd. Toronto, M4S 2N4
Tel. 487-4085

GEORGINA VALLAS HÄÄLETAMINE

JOE DALES

vallavanem

palub Teid valla valimistel temale hääletada.

Hääletamine — WARD 7 Udora Community Hall'is

laup. 30 .okt. kell 9 homm.—8 p.l.
esmasp. 8. nov. kell 11 homm — 8 p.l.

TORONTO LINN

ÜLEMINEK STANDARD KELLAAJALE PÜHAPÄEVAL, 31. OKTOOBRIL 1982

Linnanõukogu avaldas proklamatsiooni, mille kohaselt kodanikelt nõuti suvise kellaaja rakendamist 25. aprillist kuni 31. oktoobrini 1982. Kodanikelt nõutakse, et nad lükkaksid nüüd oma kellad ja uurid ühe tunni võrra tagasi

KELL 2 ÖÖSEL 31. OKTOOBRIL.

ARTHUR C. EGGLETON
Linnapea